

โครงการจัดทำสื่อ ๒๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ภาคเรียนที่ ๒ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล.....เลขที่.....
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการจัดทำสื่อ ๖๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ภาคเรียนที่ ๒ รายวิชาภาษาไทย

ชื่อ - ชื่อสกุล..... เลขที่.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่..... โรงเรียน.....

สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ นำชื่นชม นำเชิดชู	๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เจตนาการสื่อสาร (๑)	๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เจตนาการสื่อสาร (๒)	๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง พิจารณ์โคลงโลกนิติ	๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ลิขิตศัพท์น่ารู้	๖
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง ตรีตรองดูคำโคลง	๑๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง ขวนจรรโลงถอดความ (๑)	๑๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง ขวนจรรโลงถอดความ (๒)	๑๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง ขวนจรรโลงถอดความ (๓)	๑๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง ขวนจรรโลงถอดความ (๔)	๑๖
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง งามล้ำโคลงโลกนิติ (๑)	๑๗
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ขวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๑)	๑๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง ขวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๒)	๒๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง ยนยิลประสบการณ์ (๑)	๒๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง ยนยิลประสบการณ์ (๒)	๒๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง สืบสานพรภณนา (๑)	๒๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๖ เรื่อง สืบสานพรภณนา (๒)	๒๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๗ เรื่อง เรียงร้อยภาษาแนะนำตน (๑)	๒๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๘ เรื่อง เรียงร้อยภาษาแนะนำตน (๒)	๓๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่อง ฝึกฝนเขียนเล่าเรื่อง (๑)	๓๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๐ เรื่อง ฝึกฝนเขียนเล่าเรื่อง (๒)	๓๒

สารบัญ (ต่อ)

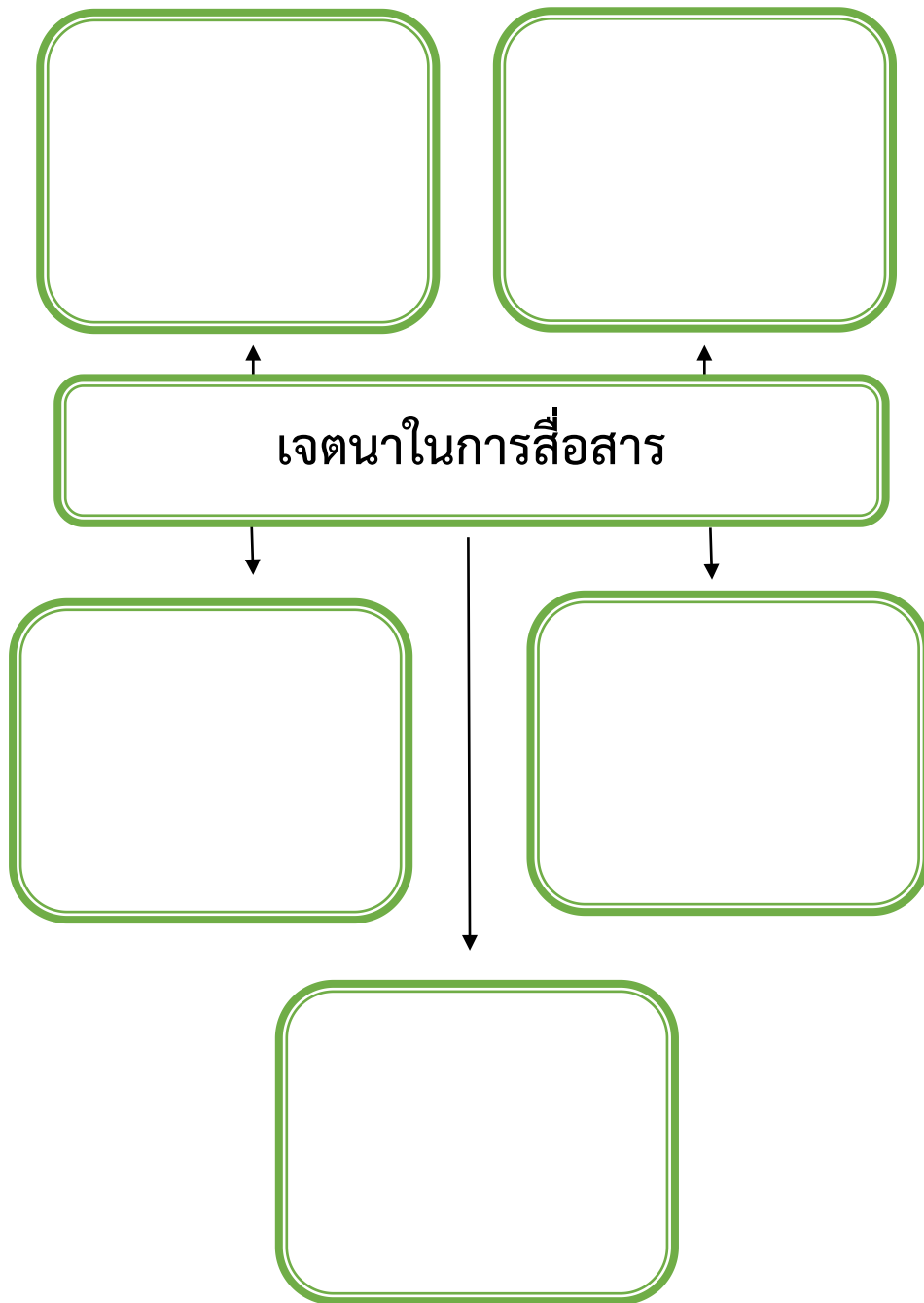
	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ รู้เลิศครบสำหรับ	๓๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ทรรศนะสร้างสรรค์ (๑)	๓๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ทรรศนะสร้างสรรค์ (๒)	๓๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ครบครันสำหรับ	๓๗
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๑)	๓๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๒)	๔๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๓)	๔๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๔)	๔๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๕)	๔๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง เสนาะยานี (๑)	๔๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง เสนาะยานี (๒)	๔๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง วจิวรรณศิลป์ (๑)	๕๑
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง วจิวรรณศิลป์ (๒)	๕๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง ท้องถิ่นสื่อสาร (๑)	๕๖
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ สรรพปัญญาล้ำฝีมือ	๕๘
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง วิเคราะห์ภาษา (๑)	๕๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง วิเคราะห์ภาษา (๒)	๖๐
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง วิเคราะห์ภาษา (๓)	๖๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง คั่นคว้าความรู้ (๑)	๖๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง คั่นคว้าความรู้ (๒)	๖๔
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง คั่นคว้าความรู้ (๓)	๖๕
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง เชิดชูวีรกรรม (๖)	๘๒
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง คำและหน้าที่ (๑)	๘๓
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๔ เรื่อง คำและหน้าที่ (๒)	๘๖
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๑๕ เรื่อง วิธีการเขียนโครงการ (๑)	๘๙
แผนการจัดเรียนรู้ที่ ๒๑ เรื่อง เสนอผลงานสร้างสรรค์ (๓)	๙๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ น้ำชื่นชม น้ำเชิดชู

ใบงาน “แผนภาพแสดงเจตนาในการสื่อสาร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนผังแสดงเจตนาในการสื่อสาร

ใบงาน
“ประโยคแสดงเจตนาในการสื่อสาร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนยกตัวอย่างเนื้อเพลงตอนใดตอนหนึ่งเพื่อแสดงเจตนาในการสื่อสาร โดยรวบรวมจากเพื่อนให้ครบ ๕ เพลง

เจตนาบอกเล่าเรื่องราวหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ฟัง
.....
เจตนาถามเพื่อต้องการข้อมูล
.....
เจตนาแนะนำ สิ่ง หรือบอกให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
.....
เจตนาแสดงความคิดเห็น
.....
เจตนาแสดงอารมณ์หรือความต้องการต่าง ๆ
.....

ใบความรู้ โคลงโลกนิติ

ครรรโลงโลกนิตินี้	นมนาน
มีแต่โบราณกาล	เก่าพร้อม
เป็นสุภลิตสาร	สอนจิต
กลดั่งสร้อยสอดคล้อง	เวียไว้ในกรรณ

โคลงที่มีเนื้อหาสอนและให้คติเตือนใจข้างต้นนี้ เรียกว่า โคลงโลกนิติ (โลก-กะ-นิต) แต่งไว้เป็นโคลงสี่สุภาพ มีที่มาจากคัมภีร์ต่าง ๆ ของอินเดียโบราณ ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๗๔ และมีพระราชประสงค์ให้จารึกสุภลิตคำสอนลงบนแผ่นศิลา ประดับไว้ภายในวัดพระเชตุพนฯ เพื่อให้ผู้คนจดจำข้อคิดที่ดีงาม และนำไปปฏิบัติให้เกิดผล พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรทรงชำระโคลงโลกนิตีสำนวนเก่าและจารึกไว้ที่วัดพระเชตุพนฯ พร้อมทั้งบันทึกไว้ในสมุดไทยด้วย

จากหนังสือวรรณคดีวิจักขณ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๓๔

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กับเจ้าจอมมารดา นิม ประสูติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๓๖ ทรงเป็นหลานตาของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) กวีเอกในรัชกาลที่ ๑ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๒ จนถึงรัชกาลที่ ๔ ทรงว่าราชการกรมพระอภัยมณี ซึ่งเป็นงานราชการเลขานุการและงานดูแลหนังสือของหลวง และยังทรงว่าราชการกรมนา ในรัชกาลที่ ๔ จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๒๔๐๒ ทรงเป็นต้นราชสกุล เดชาดิวงษ์ ผลงานพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ได้แก่

๑. โคลงโลกนิติ ทรงชำระโคลงโลกนิตีสำนวนเก่า แล้วทรงพระนิพนธ์เพิ่มเติมเป็นสำนวนที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก และใช้เป็นหนังสือเรียนของเด็กไทยมานานหลายสมัย
๒. โคลงภาพต่างภาษา เป็นโคลงต้นบาททฤษฎร จารึกบนแผ่นศิลาใต้รูปคนต่างชาติ ๔ ชาติ ประดับไว้ที่ศาลารายรอบวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
๓. โคลงนิราศเสด็จไปทั่วยังงันหนั ทรงพระนิพนธ์ในโอกาสตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปปราบเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์
๔. ฉันทดุขฎฐิสังเวยสรสรเสริญพระพุทธรูปมหาณิรัตนปฏิมากร พระพุทธรูปขุขยรัตนฉันทดุขฎฐิสังเวยกล่อมพระมหาเศวตฉัตร พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งอนันตสมาคมพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
๕. ฉันทกล่อมมงคลคเชนทรขานีเพือกพลาย
๖. ประกาศพระราชพิธีต่าง ๆ

จากหนังสือวรรณคดีวิจักขณ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๕๖

ใบงาน “โคลงโลกนิติ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. โคลงโลกนิติ อ่านว่าอย่างไร

.....

๒. ใครเป็นผู้ชำระเรื่องโคลงโลกนิติ

.....

๓. โคลงโลกนิติถูกจารึกไว้ ณ สถานที่ใด

.....

๔. โคลงโลกนิติมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด

.....

๕. โคลงโลกนิติแต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทใด

.....

๖. ให้เติมวรรณยุกต์เอก วรรณยุกต์โท และโยงสัมผัสตามข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพในแผนภูมิต่อไปนี้

○ ○ ○ ○ ○	○ ○ (○ ○)
○ ○ ○ ○ ○	○ ○
○ ○ ○ ○ ○	○ ○ (○ ○)
○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○

๗. ให้นักเรียนเติมคำลงในช่องว่างให้ถูกต้องตามข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพ

๑) หนึ่งบาทมี บาท

๒) แต่ละบาทมี วรรค

๓) วรรคหน้ามี คำ

๔) วรรคหลังบาทที่ ๑, ๒ และ ๓ มีวรรคละ คำ

๕) วรรคหลังบาทที่ ๔ มี คำ

๖) คำเอกมี แห่ง

๗) คำโทมี แห่ง

๘) คำสร้อยมีท้ายบาทที่ และ บาทที่

๙) คำท้ายบาทที่ ๑ สัมผัสกับคำท้ายวรรคหน้าบาทที่ และบาทที่

๑๐) คำท้ายบาทที่ ๒ สัมผัสกับคำท้ายวรรคหน้าบาทที่

ใบความรู้ “คำพ้อง”

คำพ้อง คือ คำที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน ในภาษาไทยมี**คำพ้องเสียง** คือ ออกเสียงเหมือนกัน **คำพ้องรูป** คือ เขียนเหมือนกัน **คำพ้องรูป-พ้องเสียง** คือ เขียนและออกเสียงเหมือนกัน และ **คำพ้องความ** คือ คำที่มีความหมายเหมือนกัน

คำพ้องเสียง

เรื่องที่อ่านกล่าวถึงคำพ้องเสียง คือ คำว่า **ชาติ** กับ **ชาติ** ซึ่งออกเสียงเหมือนกันแต่เขียนต่างกันและมีความหมายต่างกัน ในภาษาไทยมีคำพ้องเสียงมากเพราะมีการรับคำจากภาษาอื่นเข้ามาใช้ในภาษาไทย เช่น คำว่า**ชาติ** แปลว่า การเกิดเผ่าพันธุ์ ประเทศ รับมาจากภาษาบาลีสันสกฤต พ้องเสียง กับคำว่า **ชาติ** ซึ่งเป็นวัตถุสีแดงทำจากออกไซด์ของตะกั่วที่จับบนภาชนะโลหะ แต่ที่ใช้กันโดยมากเป็นสีสำเร็จรูปที่นำเข้ามาจากเมืองจีน คำว่า**ชาติ** แปลว่า สีแดง ก็ได้คำนี้ยังไม่ทราบที่มา คำภาษาบาลีสันสกฤตมักมีหลายพยางค์ เมื่อรับมาใช้ในภาษาไทยอาจตัดให้สั้นลงทำให้ออกเสียงเหมือนคำอื่นจึงกลายเป็นคำพ้องเสียง

ตัวอย่าง

คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ชาติ	วัตถุสีแดงชนิดหนึ่ง ใช้ทำยาไทย และทำสีทา สีของ, สีแดงสดอย่างใดอย่างหนึ่ง	สีแดงชาติ, กาชาติ สำนวนที่ว่า ชาติไม่ดีทาสีไม่แดง
ชาติ	๑.การเกิด ๒.ประเทศ, เผ่าพันธุ์ ประชาชนที่เป็นพลเมือง ของประเทศ	ชาตินี้, ชาติหน้า ชาตินิยม, ชาติพันธุ์, ประเทศชาติ
กาญจน์	ทองคำ	เมืองกาญจน์
กาน	ควั่น, ตัดเพื่อให้แตกใหม่	กานไม้สัก, กานมะม่วง
กานต์	ที่รัก	จันทร์กานต์ แปลว่า ที่รักของ พระจันทร์
กานท์	บทกลอน	กลอนกานท์
การ	งาน, ชุระ	ทำการใหญ่ต้องรอบคอบ
การณ	เหตุ, เค้ามูล	เหตุการณ์, แฉงการณ สังเกตการณ
กาล	เวลา, คราว, ครั้ง	ฤดูกาล, ตลอดกาล
กาฬ	๑. ดำ, รอยดำหรือรอยแดงที่ผุด ตามร่างกายคนป่วยหรือคนตาย ๒. ความตาย	กาฬโรค พระกาฬ

ใบความรู้ “คำพ้อง” (ต่อ)

คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
เกษียณ	หมด, สิ้นสุด	เกษียณอายุราชการ, วัยเกษียณ
เกษียน	ข้อความที่เติมไว้บน หัวกระดาษ หรือท้าย หนังสือราชการ, เขียน	เกษียนหนังสือ, เกษียนไว้ให้แล้ว
เกษียร	น้ำนม	เกษียรสมุทร
จันท์	ดูร้าย	น้ำจันท์ หมายถึง เหล้า
จัน	ชื่อพรรณไม้	ผลจันสุกมีสีเหลืองมีกลิ่นหอม กินได้, เครื่องหมายดอกจัน
จันทน์	ชื่อพรรณไม้หอมมีหลายชนิด ใช้ทำยาและเครื่องปรุงเครื่องหอม	จันทน์กะพ้อ, จันทน์แดง จันทน์เทศ
จันทร	พระจันทร์, วันลำดับที่ ๒ ของสัปดาห์	จันทรคราส, จันทรคติ วันจันทร์

หนังสือวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๕ - ๘๙

ใบความรู้ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

พิจารณาคำแต่ละชุดต่อไปนี้

อย่าง *ปัง* *เผา*

ดู *มอง* *แล* *เหลือบ* *ชำเลือง* *ดู* *อ่าน* *ส่อง*

ไม้ดอก *ไม้ใบ* *ไม้ประดับ* *ไม้ใบประดับ* *ไม้กระถาง*

คำในแต่ละกลุ่มข้างต้นเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันหรือมีความหมายใกล้เคียงกัน คำเหล่านี้บางคำอาจใช้แทนกันได้ แต่ส่วนมากมักใช้ในบริบทที่ต่างกัน เช่น คำว่า *อย่าง* *ปัง* *เผา* ต่างมีความหมายว่า ทำให้สุกด้วยไฟโดยตรง แต่มีรายละเอียดของวิธีทำให้สุกต่างกัน ดังนี้

อย่าง เป็นคำกลาง ๆ วิธีอย่างมักนำของที่ต้องการอย่างวางบนตะแกรง ของที่อย่าง อาจมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ได้ เช่น *อย่างไก่ครึ่งซีก* *อย่างหมูทั้งตัว* *อย่างเนื้อ*

ปัง เป็นวิธีย่างโดยใช้ไฟอ่อน ๆ ของที่ปังมักมีขนาดเล็กหรือบาง สุกหรือไหม้ได้ง่าย เวลาปังจำต้องกลับของนั้นบ่อย ๆ ของที่ปังจึงมักเสียไม้ เช่น *ปังขนมปัง* *ปังปึกไก่* *ปังหมูสะเต๊ะ* *ปังลูกชิ้น* *ปังบาบีคิว* *ปังกล้วยน้ำว้า* *ปังปลา*

เผา เป็นวิธีทำให้สุกโดยใช้ไฟแรง โดยนำสิ่งที่จะเผาลงไปไว้ในไฟ เช่น *เผาพริก* *เผาหอม* เผาอาจใช้เวลาค่อนข้างนาน เช่น *เผาโอ่ง* เผาเครื่องดินปั้นให้เป็นเครื่องปั้นดินเผา เวลาเผา อาจไม่จำเป็นต้องใช้ตะแกรง หรือไม่ต้องเสียไม้ เช่น *เผาเหล็ก* *เผาถ่าน* *เผาเผือก* *เผามัน*

ของบางอย่างอาจทำให้สุกได้มากกว่า ๑ วิธี เช่น หมู ปลา อาจใช้ว่า *ย่างหมู* หรือ *ปังหมู* *หมูย่าง* หรือ *หมูปัง* ก็ได้ อาจใช้ว่า *ย่างปลา* *ปังปลา* หรือ *เผาปลา* ก็ได้ เมื่อใช้คำต่างกันจะได้ภาพต่างกัน เมื่อใช้ว่า *หมูย่าง* จะได้ภาพหมูชิ้นโต ๆ ย่างนานกว่าจะสุก เช่น *คอหมูย่าง* *ขาหมูย่าง* แต่เมื่อใช้ *หมูปัง* จะได้ภาพ หมูชิ้นเล็ก ๆ บาง ๆ เสียไม้สุกเร็ว *ปลาปัง* จะได้ภาพปลาตัวขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก เช่น *ปลาทุปัง* แต่ *ปลาเผา* ได้ภาพปลาตัวโต ๆ ไม่ขอดเกล็ด และมีโคลน เกลือ หรือสิ่งอื่นหุ้ม เช่น *ปลาช่อนเผาเกลือ* ส่วน *ปลาย่าง* จะได้ภาพปลาขนาดกลาง ๆ ย่างไฟอ่อน ๆ เช่น *ปลาตุ๋นย่าง* เป็นต้น

การศึกษาคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันจะช่วยทำให้เลือกสรรคำได้ประณีตและใช้ได้ถูกต้อง ตรงความหมายที่ต้องการ และผู้รับสารเข้าใจได้ชัดเจน

ใบความรู้ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (ต่อ)

ลองพิจารณาคำอีกชุดหนึ่ง คือ คำว่า ดู มอง แล เหลือบ ชำเลียง อ่าน ส่อง ซึ่งเป็น
กิริยาส่งสายตาไปที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เห็นสิ่งนั้น แต่มีลักษณะบางประการต่างกัน ดังนี้

ดู เป็นการใช้สายตารับภาพเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่
เพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อความรู้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ดูโทรทัศน์ ดูหนัง ดูละคร เพื่อให้เข้าใจหรือจดจำ
รายละเอียดต่าง ๆ เช่น ดูหนังสือ ดูแผนที่ เพื่อระวังรักษาให้ปลอดภัย เช่น ดูบ้าน ดูเด็ก
เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย เช่น หัวหน้าห้องดูว่านักเรียนนั่งที่เรียบร้อยแล้ว จึงบอกให้
ทำความเคารพคุณครู

มอง เป็นการใช้สายตารับภาพเพราะรู้สึกว่ามีสิ่งผิดปกติหรือสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ เช่น
บางคนไม่ชอบแต่งตัวแปลก ๆ เพราะกลัวคนมอง ครูมองมาทางนักเรียนที่แอบกินขนม

แล เป็นการใช้สายตารับภาพอย่างไม่ตั้งใจ มักใช้ในความปฏิเสธ เช่น เธอตั้งใจ
แต่งตัวสวยให้เขาสนใจ แต่เขาก็ไม่แล หรือใช้ร่วมกับคำอื่น เช่น แลดู เหลือบดู เหลียวแล

เหลือบ เป็นการรับภาพโดยบังเอิญ เช่น เหลือบไปเห็นคนมาแอบอยู่ข้างประตู
ใช้สายตารับภาพทางด้านที่ไม่อยู่ตรงหน้า เช่น เหลือบดูเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ

ชำเลียงดู เป็นการใช้หางตารับภาพ ขยาดตา มักใช้กับการดูผู้ใดผู้หนึ่ง เมื่อไม่ต้องการ
ให้ผู้นั้นรู้ว่าตนกำลังดู เช่น ชำเลียงดูคนที่นั่งข้าง ๆ ว่าเป็นคนที่รู้จักหรือไม่ ดูสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
โดยไม่ให้ผู้อื่นรู้ว่ากำลังดู เช่น ชำเลียงดูเอกสารในมือเพื่อน

อ่าน ใช้กับการดูหนังสือ ตัวเลข หรือเครื่องหมายเพื่อให้รู้ให้เข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร
หมายความว่าอย่างไร เช่น อ่านหนังสือ อ่านลายแทง อ่านเครื่องหมายจราจร

ส่อง เป็นการใช้สายตารับภาพที่ผ่านมาจากกล้อง เช่น กล้องส่องทางไกล กล้องดูนก
กล้องตาเดียว กล้องสองตา เพื่อให้เห็นชัดเจนขึ้นเพราะสิ่งที่จะดูนั้นเล็กมากเกินไป
อยู่ไกลเกินไป หรืออยู่ในที่ที่ไม่อาจเห็นได้ด้วยการดูปกติ เช่น แพทย์ส่องดูแผลในลำไส้ เป็นต้น

เมื่อพบคำที่มีความหมายคล้ายกัน นักเรียนควรหัดสังเกตว่า คำนั้น ๆ เหมือนกัน
อย่างไร ต่างกันอย่างไร เช่น บางคำใช้กับสิ่งที่ต่างกัน เช่น ชี ชับ โดยสาร บางคำมีน้ำหนัก
หรือความรุนแรงต่างกัน เช่น ตำหนิ ดู ว่า ด่า บางคำใช้กับคนที่มีฐานะต่างกัน เช่น กิน
รับประทาน ฉับ เสวย การสังเกตอย่างนี้ จะทำให้นักเรียนใช้คำในภาษาถูกต้องมากขึ้น

หนังสือวิวิธภาษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๗๕ - ๑๗๗

ใบงาน
“ถอดคำประพันธ์โคลงโลกนิติ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนถอดคำประพันธ์และเปรียบเทียบว่าคำประพันธ์ดังกล่าวตรงกับสำนวนใด

มิตรพาลอย่าคบให้	สนิทนัถ
พาลไซ้มิตรอย่ามัก	กล่าวไกล้
ครั้นคราวเคียดคุมช้ก	เอาโทษ ใส่เนา
รู้เหตุสิ่งใดไซ้ไร้	ส่อสิ้นกลางสนาม

ถอดคำประพันธ์

.....

.....

.....

สำนวนไทย

.....

.....

การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

.....

.....

.....

ใบงาน
“ถอดคำประพันธ์โคลงโลกนิติ” (ต่อ)

รู้น้อยกว่ามากรู้	เริงใจ
กลกบเกิดอยู่ใน	สระจ้อย
ไปเห็นชลไกล	กลางสมุทร
ชมว่าน้ำบ่อน้อย	มากล้าลึกเหลือ

ถอดคำประพันธ์

.....
.....
.....

สำนวนไทย

.....
.....

การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

.....
.....
.....

บัตรคำประพันธ์
“โคลงโลกนิติ”

๗๖ พระสมุทรสุดลิกถัน	คณนา
สายดั่งทิ้งทอตมา	หยั่งได้
เขาสูงอาจวัดวา	กำหนด
จิตมนุษย์นี้ไซ้	ยากแท้หยั่งถึง

๘๗ รักกันอยู่ขอบฟ้า	เขาเขียว
เสมออยู่หอแห่งเดียว	ร่วมห้อง
ซังกันแปลเหลียว	ตาต่อ กันนา
เหมือนขอบฟ้ามาป้อง	ป่าไม้มาบัง

๑๓๐ สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ	ในตน
กินกัดเนื้อเหล็กจน	กร่อนขร้ำ
บาปเกิดแต่ตนคน	เป็นบาป
บาปยอมทำโทษซ้ำ	ใส่ผู้บาปเอง

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๔๒

บัตรคำประพันธ์
“โคลงโลกนิติ”

๑๘๕ นกน้อยขนน้อยแต่	พอตัว
รังแต่จุมเียผัว	อยู่ได้
มักใหญ่ย่อมคนหัว	ไฟเพ็ด
ทำแต่พอตัวไซ้	อย่าให้คนหยัน

๑๘๖ เห็นท่านมืออย่าเคลิ้ม	ใจตาม
เรายากหากใจงาม	อย่าคร้าน
อุตสาห์พยายาม	การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน	อย่าท้อทำกิน

๒๓๑ คุณแม่หนาหนักเพี้ยง	พสุธา
คุณบิตรดุดจา-	กาศกว้าง
คุณพี่ฟ้างศิขรา	เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้าง	อาจสู้อาศ

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๔๓

ใบงาน “ภาพจากโคลงโลกนิติ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้ แล้วระบุข้อคิดและการนำไปใช้
ในการดำเนินชีวิต พร้อมวาดภาพประกอบ

๑.

ก้านบัวบอกลึกต้น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โอดฉลาดเพราะคำขาน	ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเร็ว	บอกร้ายแสดงดินฟ้า

ข้อคิดจากโคลงบทนี้

.....
.....

การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

.....
.....
.....
.....

ภาพประกอบ

ใบงาน “ภาพจากโคลงโลกนิติ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้ แล้วระบุข้อคิดและการนำไปใช้
ในการดำเนินชีวิต พร้อมวาดภาพประกอบ

๒.

โคควายวายชีฟได้	เขาหนั่ง
เป็นสิ่งเป็นอันยัง	อยู่ไซรั
คนเด็ดดับสูญสัง-	ขารร่าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้	แต่ร้ายกับดี

ข้อคิดจากโคลงบทนี้

.....
.....

การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

.....
.....
.....
.....

ภาพประกอบ

บัตรคำระพันธ์ “โคลงโลกนิติ”

เบิกทรัพย์วันละบาทซื้อ	มังสา
นายหนึ่งเลี้ยงพศักษา	ไปอ้วน
สองสามสี่นายมา	กำกับ กั้นแฮ
บึงทรัพย์สี่ส่วนถ้วน	บาทสิ้นเสื่อตาย๓

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว	แห่งหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี-	วาอาตม์
หากยาก ฝากผีใช้	ยากแท้จักหา

คนใดโง่งพูดไอ้	อึ่งดั่ง
อวดว่ากล้าอย่าฟัง	สับปลี
หมาเห่าเล่าอย่าหวัง	จักขบ ไครนา
สองเหล่าเขาหมู่นี้	ชาติเชื่อเดียวกัน๓

ใบความรู้ “คุณค่าด้านวรรณศิลป์โคลงโลกนิติ”

๑. การนำธรรมชาติและสิ่งใกล้ตัวมาใช้เป็นความเปรียบ ทำให้เข้าใจง่าย เช่น นำก้านบัวที่สามารถบอกความลึกของน้ำ และหย่อมหญ้าที่สามารถบอกสภาพของดินมาเปรียบกับการบอกกิจกรรมารยาทของคนเราที่สามารถพิจารณาได้จากกรอบมเลียงดูของครอบครัว ผู้ที่ได้รับการอบรมมาดีย่อมมีกิจกรรมารยาทงดงาม ต่างกับผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนซึ่งมีกิจกรรมารยาทไม่เรียบร้อย

๒. ใช้คู่เปรียบตรงข้าม ทำให้เห็นความหมายที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด เช่น

รักกันอยู่ขอบฟ้า	เขาเขียว
เสมออยู่หอแห่งเดียว	ร่วมห้อง
ซังกันบ่แลเหลียว	ตาต่อ กันนา
เหมือนขอบฟ้ามาป้อง	ป่าไม้ มาบัง

บทนี้ใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม คือ รัก - ซัง มากล่าวให้เห็นภาพ ถ้าคนเรารักกัน แม้จะอยู่ห่างไกลกันก็รู้สึกเหมือนอยู่บ้านหลังเดียวกันได้ แต่ถ้าซังกันแล้วก็เหมือนขอบฟ้ามาขวางกัน มีป่าไม้มากันบังไว้ การกล่าวเปรียบเทียบด้วยคำตรงข้ามนี้ทำให้เข้าใจความหมายและเข้าถึงสาระคำสอนได้อย่างชัดเจน

๓. ใช้คำที่เข้าใจง่าย ถ้อยคำที่ใช้ในโคลงโลกนิติไม่ค่อยมีศัพท์ยาก ทำให้เข้าใจเนื้อหาคำสอนได้รวดเร็ว ดังที่ว่า

รู้น้อยว่ามากรู้	เริงใจ
กลกบเกิดอยู่ใน	สระจ้อย
ไปเห็นชลไหล	กลางสมุทร
ชมว่าน้ำบ่อน้อย	มากล้าลึกเหลือ

บทนี้ใช้คำง่าย ๆ ที่อ่านแล้วเข้าใจได้ทันทีว่าเป็นคำกล่าวตำหนิคนที่มีความรู้น้อยแต่หลงระเริงว่าตนมีความรู้มาก ซึ่งเปรียบได้กับกบที่อยู่ในสระเล็ก ๆ และไม่เคยเห็นทะเลสาบใหญ่ จึงหลงคิดว่าสระที่ตนอยู่นั้นกว้างใหญ่ไพศาล

ใบความรู้ “คุณค่าด้านวรรณศิลป์โคลงโลกนิติ” (ต่อ)

๔. เล่นคำซ้ำต้นบาท ทำให้เกิดความไพเราะและเน้นย้ำความหมาย เช่นคำว่า “น้ำ” ในบทนี้

น้ำใช้ใส่ตุ่มนี้	เต็มดี
น้ำอบอำอินทรีย์	อย่าพร้อง
น้ำปุนใส่เต้ามี	อย่าขาด
น้ำจิตอย่าให้ข้อง	ขัดน้ำใจใคร

โคลงบทนี้เป็นคำแนะนำของคนโบราณให้เห็นความสำคัญของน้ำต่าง ๆ ได้แก่ น้ำที่ใช้กิน ใช้อาบน้ำ ควรใส่ตุ่มไว้ให้เต็ม น้ำอบที่ใช้ลูบไล้ร่างกายก็อย่าให้พร้องขาด น้ำในเต้าปุนสำหรับกินกับหมาก อย่าให้ขาด และน้ำใจซึ่งควรมีอยู่อย่าทำให้ผิดใจกับผู้อื่น โคลงบางบทมีลักษณะเป็นโคลงกระทู้ ดังที่ว่า

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว	แขนงหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนซี-	วาอาตม์
หายาก ฝากผีไข้	ยากแท้จักหา

บทนี้แสดงให้เห็นลักษณะของโคลงกระทู้ที่ตั้งตรงแยกออกจากคำอื่นในวรรคเดียวกันให้เห็นชัดเจนสามารถอ่านกระทู้ได้ว่า “เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก” ขณะเดียวกันในแต่ละวรรคก็ให้ความหมายได้อย่างลึกซึ้ง ดังในบาทแรกที่ว่า “เพื่อนกินสิ้นทรัพย์แล้ว แขนงหนี” คือเพื่อนที่คบกันหากเป็นเพียงเพื่อนกิน เมื่อเราสิ้นทรัพย์เขาก็จะเลิกคบกับเรา เพื่อนแบบนี้มีอยู่มากมาย ส่วนเพื่อนตายนั้นสามารถสละชีวิตเพื่อเราได้ เพื่อนแท้เช่นนี้ย่อมหาได้ยากยิ่ง

โคลงโลกนิติเป็นวรรณกรรมคำสอนที่มีคุณค่า เราสามารถนำข้อคิดต่าง ๆ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเพื่อทำให้ตนเป็นคนดีในสังคมได้ ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่แต่งไว้นานแล้วแต่เนื้อหาคำตอบ และคำเปรียบเทียบที่ลึกซึ้งในโคลงโลกนิตินี้ก็ยังมีผู้ยกมาเป็นข้อคิดเตือนใจอยู่เสมอมา

หนังสือวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๓๘-๔๐

ใบความรู้ “การเขียนบรรยายประสบการณ์”

การเขียนบรรยาย เป็นการเขียนเพื่อเล่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพเหตุการณ์นั้นทั้งหมด ทั้งในด้านสถานที่ บรรยากาศ บุคคลที่ร่วมในเหตุการณ์และกิจกรรมที่เกิดขึ้น ผู้เขียนควรกล่าวถึงเหตุการณ์ให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามวาดภาพในใจได้ถูกต้อง ผู้เขียนควรอ่านทบทวนข้อมูลของตน เพื่อให้แน่ใจว่าภาพที่เขียนบรรยายนั้นกระจ่างชัดเจนไม่ทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านสงสัย

การเขียนบรรยายภาพเหตุการณ์อาจแทรกบทสนทนาของตัวละคร ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะอารมณ์ ความคิดของตัวละคร และเข้าใจเรื่องทั้งหมดได้ดี รวมทั้งอาจใช้สำนวนเปรียบเทียบ คำคม หรือสุภาษิต ซึ่งมีความหมายเข้าใจกันดีโดยทั่วไปเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหรือเห็นภาพเหตุการณ์ที่บรรยายชัดเจนขึ้น

วิวิธภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน้า ๑๑๑

ใบความรู้
“ตัวอย่างการเขียนบรรยายประสบการณ์
ความประทับใจที่ได้ไปเที่ยวกับเพื่อน”

ความประทับใจที่ได้ไปเที่ยวกับเพื่อน

ในการไปเที่ยวก็จะมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การไปเที่ยวกับครอบครัว การไปเที่ยวกับเพื่อน การไปเที่ยวกับคนรัก หรือการไปเที่ยวคนเดียว ในวันนี้ผมก็จะมาเล่าความประทับใจที่ผมได้ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ ของผมครับ

วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๓ ผมได้มีโอกาสไปเที่ยวสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาและหาดจอมเทียน พวกเราออกเดินทางกันตั้งแต่ ๑๐ โมง โดยเราไปเที่ยวสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นที่แรก ในนั้นมีปลามากมาย ทั้งปลาฉลามตัวเล็ก ปลานีโม่ แมงกะพรุน และสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย ช่างในแอร์เย็นมากไม่ร้อน ทำให้พวกเรารู้สึกเพลิดเพลิน และได้ความรู้เพิ่มขึ้นอีกมากมาย หลังจากที่พวกเราเดินชมภายในกันเสร็จ ก็ได้แวะรับประทานอาหาร และไปเล่นน้ำทะเลที่หาดจอมเทียนต่อ หาดจอมเทียนในวันที่ผมไป คนน้อยและสะอาดมาก ผมได้เล่นน้ำกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำให้รู้สึกผ่อนคลาย หลังจากที่เล่นน้ำกันเสร็จเพื่อน ๆ และผมก็ได้ไปอาบน้ำและก็เดินทางกลับอย่างปลอดภัย

การไปเที่ยวช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ทำให้สุขภาพดีขึ้น เป็นการชาร์จแบตให้กับร่างกายและสมองของเรา ทำให้เรามีความสุข ทั้งกายและใจ พร้อมช่วยให้สมองทำงานได้ดีขึ้นอีกด้วย ทำให้เรารู้สึกสดชื่น มีแรงพร้อมที่จะเริ่มเรียนหรือทำงานได้อย่างสบาย ๆ รู้แบบนี้แล้ว อย่าลืมนัดเพื่อนให้เรียบบ่อย ใช้เวลาพักซัก ๒-๓ วัน ไปพักร่างกายและสมองให้แข็งแรงสดชื่นกันด้วยนะครับ

ใบความรู้ การเขียนเชิงพรรณนา

การเขียนเชิงพรรณนา

การเขียนเชิงพรรณนาเป็นการเขียนด้วยจุดประสงค์ที่จะกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยถ้อยคำพรรณนาที่ไพเราะเหมาะสมเพื่อให้เห็นภาพ เห็นความเคลื่อนไหว เห็นจำนวน สี ขนาด และได้ยินเสียง เป็นต้น การเขียนเชิงพรรณนาเป็นศิลปะการเขียนประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนจะสรรหาคำที่สามารถทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ เช่น คำที่แสดงการเคลื่อนไหว คำที่บรรยายเสียงหรือลักษณะพิเศษต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

คำแสดงการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว

เรือแล่นฉิวมาตามคลอง
เขาเดินลิวมาที่รถ
เธอก้าวฉับ ๆ ไปที่ห้องโถง
แม่ค้าขายของที่ระลึกเดินรี่เข้าไปหานักท่องเที่ยว

คำแสดงการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ

ป่าพูดนิบ ๆ กับหลานที่มาเยี่ยม
ลมพัดเอื่อย ๆ ทำให้ระเบียงบ้านเย็นทั้งวัน
เขาเดินเรื้อย ๆ ชมสินค้าที่ห้องจัดแสดง
ร้านค้าทยอยกันปิดร้าน

คำแสดงจำนวนมาก

คนเดินซื้อของกันขวักไขว่
บริเวณท่าเรือคูศีกคักตอนเที่ยง ๆ
ตอนเย็นบริเวณสถานีรถไฟคนพลุกพล่านมาก
ใบไม้หั่นเกล็ดเต็มสนาม

คำแสดงจำนวนน้อย

ขอข้าวหน้อยจะกินกับแกงที่เหลือ
เขาจะรีบไปจึงได้คุยนิดหน้อย
พอตกเย็นสินค้าก็เหลือเพียงเล็กน้อย
ผู้คนบางตาไปมากแล้ว

ใบความรู้ การเขียนเชิงพรรณนา (ต่อ)

คำแสดงลักษณะต่าง ๆ

ผักคะน้าเป็นก่ำ ๆ
แตงกวาเป็นก่อง ๆ
มะรุ้มเป็นมัด ๆ
ดอกไม้เป็นช่อ ๆ
ขนมเป็นถุง ๆ
สายบัวเด็ดเป็นท่อน ๆ
ผลไม้ที่ปอกนั้นเป็นชิ้นพอดีคำ

คำแสดงเสียง

น้ำแข็งกระทบแก้วดังกริ้งกริ้ง
หนูวิ่งกันกุ๊กกุกอยู่บนผ้าเพดาน
ฝนตกจ๊กจ๊กฉันต้องหลบเข้าไปในร้านขายของ
มะม่วงสุกหล่นดังตุ๊บ
น้ำหยดจากก๊อกดังต๋งต๋ง
ครูพละเป่านกหวีดดังปืด

คำแสดงสี

น้ำพะโล้สีน้ำตาลแดง
สะท้อนสีเขียวสด
กุ่มสีชมพูใส
ชมพูสีแดงคล้ำ
มะม่วงเขียวเสวยสีเขียวเข้ม
มะม่วงน้ำดอกไม้สุกสีเหลืองสดใส
เสื่อสีเขียว
ผ้าโพกผมสีตองอ่อน
กระโปรงสีเลือดหมู

ใบความรู้ การเขียนเชิงพรรณนา (ต่อ)

นอกจากกลวิธีสรรคำแล้ว การเขียนเชิงพรรณนายังนิยมใช้กลวิธีการแฝงความและการใช้สำนวนด้วย

การแฝงความ

ในการเขียนเชิงพรรณนาบางครั้งผู้เขียนจะใช้คำที่แฝงความ คือ ไม่บอกเนื้อความตรง ๆ ในเรื่อง **เที่ยวท่าเรือ** ผู้เขียนกล่าวว่าผู้โดยสารเรือบางคนที่ข้ามฟากจากท่าเรือทิศตะวันออกไปยังท่าเรือทิศตะวันตกเพื่อไปโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้ท่าเรือ “มีแววตาเปี่ยมสุข” ผู้เขียนไม่ได้บอกว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ผู้อ่านจึงต้องตีความเองว่า ผู้โดยสารกลุ่มนั้นมีความสุขอาจเป็นเพราะกำลังจะไปต้อนรับสมาชิกที่เพิ่งเกิดใหม่ของครอบครัว หรือจะไปรับผู้ป่วยที่หายดีแล้วกลับบ้าน เป็นต้น

การใช้สำนวน

กลวิธีการเขียนอีกประเภทหนึ่งในการเขียนเชิงพรรณนา คือ การใช้สำนวนเปรียบเทียบ ดังปรากฏในเรื่องที่อ่านข้างต้นตอนหนึ่งว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนและชาวเกาหลีมัก “แต่งกายเต็มยศ” สำนวนนี้ไม่ได้หมายความว่านักท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นทหารหรือข้าราชการ แต่มีความหมายเชิงล้อเลียนว่าแต่งกายมากเกินไป ไม่เหมาะกับกาลเทศะนัก เป็นต้น

จากหนังสือวิริภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๑-๑๒๔

ใบความรู้ “การเขียนแนะนำตนเอง”

การเขียนแนะนำตนเอง เป็นการเขียนบอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับตัวของเราเอง หรือแนะนำตัวเอง ให้ผู้อื่นรู้จัก ได้ทราบเกี่ยวกับตัวเราโดยย่อ โดยไม่ต้องแนะนำ หรือซักถามบ่อย ๆ ว่าเราเป็นใคร มาจากไหน ซึ่งต้องสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำให้ถูกต้อง เหมาะสมกับผู้อ่าน รวมถึงมีความชัดเจน และสละสลวย

แนวทางการเขียนแนะนำตัวเอง

๑. การขึ้นต้น เหมือนการเปิดตัว ควรให้เป็นที่ประทับใจ
๒. บอกชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น
๓. บอกวัน เดือน ปีเกิด สถานที่เกิด (จังหวัด หรือประเทศ)
๔. สถานภาพทางครอบครัว หรือสมาชิกในครอบครัว มีกี่คน เป็นบุตรคนที่เท่าไร
๕. การศึกษา เรียนจบทางด้านใด หรือเคยเรียนที่โรงเรียนไหนก่อนจะมาเรียนที่ปัจจุบัน
๖. สิ่งที่ชอบ สิ่งที่น่าสนใจ ความสามารถพิเศษ งานอดิเรก เช่น ร้องเพลง วาดรูป ชอบเล่นกีฬาอะไร เป็นต้น หรืออาจจะเพิ่มเรื่องอาหารที่ชอบ แนวภาพยนตร์ที่ชอบก็ได้
๗. คติเตือนใจ อะไรเป็นสิ่งยึดมั่นในการดำเนินชีวิต มีคำสอนของใครที่ตัวเองยึดถือเป็นคติประจำใจ
๘. การลงท้าย อวยกบทกลอน บทกวี วาหะของบุคคลสำคัญ ที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับตัวเรามา เป็นบทสรุปให้เกิดความประทับใจได้

หลักการเขียนแนะนำตนเอง

๑. การขึ้นต้นให้ประทับใจ เช่น บทกลอน หรือบทเพลงที่เราชื่นชอบ หรือบอกความเป็นตัวตนของเรา
๒. อธิบายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเราให้ชัดเจน โดยข้อมูลสำคัญที่ควรบอก เช่น
 - ๒.๑ ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น หรือฉายาต่าง ๆ
 - ๒.๒ วัน เดือน ปี ที่เราเกิด
 - ๒.๓ ภูมิลำเนา หรือที่อยู่ปัจจุบัน
 - ๒.๔ สถานภาพทางครอบครัว หรือสมาชิกในครอบครัว
 - ๒.๕ การศึกษา
 - ๒.๖ ประสบการณ์การทำงาน หรือประสบการณ์การท่องเที่ยว
 - ๒.๗ สิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษ หรือสิ่งที่ชำนาญ หรืองานอดิเรก
 - ๒.๘ ข้อมูลอื่น ๆ ของเราที่ต้องการให้ผู้อื่นทราบ
๓. การลงท้ายให้ประทับใจ เช่น การลงท้ายด้วยคติประจำใจ หรือแนวเพลงที่ชื่นชอบ ซึ่งบอกความเป็นตัวตนของเรา

ใบงาน “หลักการเขียนเล่าเรื่อง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายลักษณะขององค์ประกอบของการเขียนเล่าเรื่อง

องค์ประกอบ	ลักษณะ/แนวทางในการเขียน
ชื่อเรื่อง	
ตัวละคร	
โครงเรื่อง	
ฉาก	
การเปิดเรื่อง	
การคลี่คลายปม	
การปิดเรื่อง	
การใช้โวหาร	
ข้อคิด	

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ รู้เลิศรสครบสำหรับ

พรรณนะสร้างสรรค์

ครบครันสำหรับ

สรรพวิเคราะห์

เสนาะยานี

วจีวรรณศิลป์

ท้องถิ่นสื่อสาร

ใบความรู้ “พลังของภาษา”

พลังของภาษา คือ

อำนาจของภาษา ภาษาทำให้คนสื่อสารกันได้ บอกเรื่องราวและความรู้สึกนึกคิดให้กันได้ ภาษาทำให้คนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นผู้สร้างสังคมด้วย

ภาษาสะท้อนความคิดความเป็นตัวตนของคน คนที่มีจิตใจดี ภาษาที่ใช้ก็จะเป็นภาษาที่สร้างสรรค์ ถ้าคนที่ใช้ภาษาเป็นคนที่จิตใจไม่ดี ภาษาที่ใช้ก็จะเป็นไปในทางทำลายเช่นกัน

“คนที่มีจิตใจดี ภาษาที่ใช้ก็จะเป็นภาษาสร้างสรรค์
ภาษาก่อประโยชน์ ภาษาสร้างความดี
เป็นวาจาสุจริต ทำให้คนที่ได้ฟังได้อ่านมีความสุข
ประกอบกรรมดี สร้างประโยชน์ให้สังคมมนุษย์
ถ้าคนที่ใช้ภาษาเป็นคนที่จิตใจไม่ดี
ภาษาที่ใช้ก็จะเป็นไปในทางทำลาย
สร้างความเดือดร้อน เป็นวาจาทุจริต
ทำให้คนรอบข้างเป็นทุกข์ และสังคมเสื่อมสลาย
ภาษาจึงสามารถสร้างสรรค์หรือทำลายสังคมมนุษย์ได้”

จากหนังสือวิถีภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑

ใบความรู้

“มารยาทในการพูดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์”

การใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

๑. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่กำกวม
๒. พูดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ
๓. ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ ประกอบกับคำกริยาแสดงการเสนอแนวคิด
๔. ใช้ถ้อยคำที่บ่งชี้ว่าเป็นการตั้งข้อสังเกต
๕. ใช้ถ้อยคำที่เชื่อมโยงในการอ้างความคิดเห็นที่มีผู้เสนอก่อนแล้ว
๖. ใช้ถ้อยคำเชิงสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดผลดี
๗. ใช้ภาษาให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและบุคคล

มารยาทในการแสดงความคิดเห็น

๑. ภาษาในการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นภาษาสุภาพ ชัดเจน เข้าใจง่าย เลือกใช้ถ้อยคำให้มีความหมายตรงตามความคิด มีความสมเหตุสมผล ตรงประเด็น ตรงตามหัวข้อที่กำหนด ไม่ออกนอกเรื่อง
๒. ข้อมูลหลักฐานที่นำมาใช้ประกอบความคิดเห็นต้องเป็นเรื่องจริง ไม่ใช่ข้อมูลเท็จ หรือมีจุดประสงค์เพื่อหลอกลวง
๓. ควรใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล แต่หนักแน่น น่าเชื่อถือ ไม่พูดเสียงดังเกินไป ไม่ห้วนหรือกระด้าง ไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจ
๔. ใช้กริยาท่าทางที่สุภาพ ไม่แสดงท่าทางก้าวร้าว เช่น ยืนเท้าเอว ชี้น้ำอีกฝ่าย หรือทุบโต๊ะ เป็นต้น
๕. ไม่พูดเพื่อเอาชนะ ต้องใช้เหตุผลเป็นสำคัญ ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ และยอมรับฟังเมื่อเหตุผลของอีกฝ่ายหนักแน่นและถูกต้องกว่า
๖. เป็นผู้ฟังที่ดี ตั้งใจฟัง ไม่พูดแทรกหรือพูดขัดจังหวะในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดแสดงความคิดเห็น

จากหนังสือวิธีวิภาษ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๓๙-๑๔๑

ใบความรู้ “การพูดโน้มน้าวใจ”

การพูดโน้มน้าวใจ หมายถึง การพูดให้ผู้ฟังคล้อยตามไปกับความคิดของผู้พูด ซึ่งต้องมีเหตุผล และหลักฐานที่น่าเชื่อถือประกอบ การพูดจึงจะสัมฤทธิ์ผล

วิธีการพูดโน้มน้าวใจ

๑. กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน นักเรียนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า ในการพูดครั้งนี้ต้องการให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร หรือต้องการเชิญชวนให้ผู้ฟัง กระทำการอย่างใด เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาและวิธีการพูดให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น
๒. การจัดลำดับเนื้อหาที่จะพูด ควรจะจัดวางให้เป็นระบบ และเรียงลำดับขั้นตอน
๓. วิธีการพูด นักเรียนต้องมีความกระตือรือร้น พูดชัดเจน น้ำเสียงหนักแน่น

ใบความรู้ “ภาพย์แห่งเครื่องควรวาน”

ที่มา

สันนิษฐานว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ ๒) ทรงพระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ ๑ เพราะมีความบางตอนได้ทรงชมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีเมื่อครั้งยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ ซึ่งมีพระหัตถ์ในกระบวนเครื่องเสวยไม่มีผู้ใดจะมีมือเทียบเคียงได้

ลักษณะคำประพันธ์

แต่งเหมือนภาพย์เห่เรือ ประกอบด้วยโคลงสี่สุภาพ จำนวน ๑ บท และภาพย์ยานี ๑๑

ใบความรู้ “คำประสม”

ความหมายของคำประสม

การนำคำมูลที่มีความหมายต่างกัน ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป มารวมกันแล้วเกิดเป็นคำใหม่ ความหมายใหม่

ลักษณะความหมายของคำประสม

๑. มีความหมายเปรียบเทียบ

หมาวัด	=	ผู้ชายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าผู้หญิงที่ตนหมายปอง
ตีนแมว	=	นัยย่องเบา
หัวสูง	=	มีรสนิยมสูง
มือใหม่	=	ยังไม่ค่อยชำนาญ
		ฯลฯ

๒. มีความหมายเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากความหมายเดิม

เบาใจ	=	ไม่หนักใจ, โล่งใจ
หมาบ้า	=	หมาที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า
หน้าอ่อน	=	ดูอายุน้อยกว่าอายุจริง
		ฯลฯ

๓. มีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิมมาประกอบกัน

งูพิษ	=	งูประเภทหนึ่งที่มีพิษ
ยางลบ	=	ยางที่ใช้สำหรับลบข้อความ
ผ้าเช็ดหน้า	=	ผ้าที่ใช้เช็ดหน้า
เข็มฉีดยา	=	เข็มที่ใช้ฉีดยา
		ฯลฯ

ใบความรู้ “คำประสม” (ต่อ)

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นนาม

นาม + นาม

ดอกฟ้า	=	หญิงที่สูงศักดิ์
ลูกช้าง	=	สรรพนามแทนตัวผู้พูดเมื่อพูดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
หมูกระทะ	=	ชื่ออาหารประเภทหนึ่ง

นาม + กริยา

มือถือ	=	โทรศัพท์ที่ติดตัวไปได้, โทรศัพท์เคลื่อนที่
กล่องดำ	=	กล่องบรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบินในเครื่องบิน

กริยา + กริยา

กันสาด	=	เพิงที่ต่อชายคาสำหรับกันฝนไม่ให้สาดเข้าบ้าน
พิมพ์ดีด	=	อุปกรณ์สำหรับพิมพ์ตัวหนังสือด้วยปลายนิ้วมือ

คำประสมที่เป็นกริยา

กริยา + กริยา

ชักฟอก	=	ชักถามให้ได้ความชัดเจนว่าได้ทำความผิดไว้หรือไม่
กวาดล้าง	=	กำจัดให้สิ้นไป

กริยา + นาม

ปิดปาก	=	ไม่พูด, ทำให้ไม่ได้พูด
ทะเลาะแฉน	=	ลงคะแนนออกเสียงให้เป็นจำนวนมาก

นาม + กริยา

ตาแข็ง	=	ไม่ง่วง
มือใหม่	=	ยังไม่ชำนาญ

จากหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย

เล่ม ๒ หน้า ๓๒-๔๒

ใบงาน “คำประสม”

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำประสมจากคำที่กำหนดให้ ข้อละ ๓ คำ

๑. เครื่อง =

๒. ลูก =

๓. น้ำ =

๔. ก้าว =

๕. ขัด =

๖. ติด =

๗. แข็ง =

๘. ดาว =

๙. ช่ม =

๑๐. แม่ =

ใบความรู้ “ภาพย์เห็นชมเครื่องควาหวาน”

โคลง

แกงไก่มีสมันเนื้อ	นพคุณ พี่เอย
หอมยี่ห้ารารสจุน	เฉียบร้อน
ชายโตบริโภคภุญช์	พิศवास หวังนา
แรงอยากยอหัตถ์ซ้อน	อกให้หวานแสงงา

ภาพย์

มัสมันแกวแก้วตา	หอมยี่ห้ารารสร้อนแรง
ชายโตได้กลิ่นแกง	แรงอยากให้ไฟฝันหา
ยำใหญ่ใส่สารพัด	วางจานจัดหลายเหลือตรา
รสดีด้วยน้ำปลา	ญี่ปุ่นล้ำย้ายวนใจ
ดับเหล็กกลวกล่อนต้ม	เจื่อน้ำส้มโรยพริกไทย
โอชาจะหาไหน	ไม่มีเทียบเปรียบมีอนาง
หมูแนมแหลมเลิศรส	พร้อมพริกสดใบทองกลาง
พิศห่อเห็นรางซาง	ห่างห่อหวานป่วนใจโหย
ก้อยกึ่งปรุงประทีน	วางถึงลิ้นดินแดโดย
รสทิพย์หยิบมาโปรย	ฤจะเปรียบเทียบทันขวัญ
เทโพพื้นเนื้อท้อง	เป็นมันย่องล่องลอยมัน
นำชตรสครามครัน	ของสวรรค์เสวยรมย์
ความรักยกเปลี่ยนท่า	ทำน้ำยาอย่างแกงชม
กล่อมกล่อมเกลี้ยงกลม	ชมไม่วายคลับคล้ายเห็น
ข้าวหุงปรุงอย่างเทศ	รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
ใครหุงปรุงไม่เป็น	เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ทำ
เหลือรู้หมูป่าต้ม	แกงคั่วส้มใส่ระกำ
รอยแจ้งแห่งความขำ	ข้า้ทรวงเศร้าเจ้าตราครอม

“กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน” (ต่อ)

ซ่าซ่าพล่าเนื้อสด	ฟังปรากฏรสเห็นหอม
คิดความยามถนอม	สนิทเนื้อเจือเสาวคนธ์
ล่าเพียงคิดเพียงน้อง	นอนเพียงทองท่าเมืองบน
ลดหลั่นชั้นชอบกล	ยลอยากนิทรคิดแนบนอน
เห็นห่มห่มทรวงเส้า	รุ่มรุ่มเร้าคือไฟพอน
เจ็บไกลใจอาวรณ์	ร้อนรุ่มรุ่มกุ่มกลางทรวง
รั้งนกนึ่งน่าชด	โอชารสกว่าทั้งปวง
นกพราวจากรังรวง	เหมือนเรียมร้างห่างห้องหวน
ไต่ปลาเสแสสร้างว่า	ดูจาจากระปิดกระบวน
ไบโศกบอกโศกครวญ	ให้พี่เศร้าเจ้าดวงใจ
ผักโหมซื้อเพราะพร้อม	เป็นโหมน้องฤโหมไหน
ผักหวานชานทรวงใน	ใคร่ครวญรักผักหวานนางฯ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๓๖ - ๑๓๗

ใบความรู้ “คำซ้อน”

ความหมายของคำซ้อน

คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำนั้นมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน

คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน

คำที่นำมาซ้อนกันนั้นหมายถึงสิ่งเดียวกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน เช่น

เร็วไว ทรพย์สิน

ใหญ่โต สูญหาย

นุ่มนวล หยาบช้ำ

คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน

คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น

อ่อนนุ่ม ใจคอ

เล็กน้อย ยักษ์มาร

แข่งขาน เขตแดน

คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน

คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมีความหมายคนละลักษณะหรือคนละฝ่ายกัน เช่น

ใกล้ไกล ชั่วดี ผิดถูก

สูงต่ำ ตื่นลึก เหตุผล

ชนิดของคำซ้อน

๑. ซ้อนเพื่อเสียง

คำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกันมาซ้อนกัน อาจเป็นเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะก็ได้ เช่น

เกะกะ กุลีกูจอ งอแง

จริงจัง ใจเฝ้า ชิงชัง

๒. ซ้อนเพื่อความหมาย

คำที่ความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันได้

ใบงาน “คำซ้อน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าที่ตรงกับลักษณะของคำซ้อน

คำ	คำซ้อนที่มีความหมาย เหมือนกัน	คำซ้อนที่มีความหมาย คล้ายกัน	คำซ้อนที่มีความหมาย ตรงกันข้าม
๑. ร้อนแรง			
๒. ใฝ่ฝัน			
๓. เปรียบเทียบ			
๔. ล่องลอย			
๕. คู่คี่			
๖. หยาบคาย			
๗. บั่นทอน			
๘. ไร่นา			
๙. เหตุผล			
๑๐. คีนวิน			

ใบงาน
“การแยกคำซ้อนกับประสม”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแยกคำซ้อน และคำประสมให้ถูกต้อง

เร็วไว บัวใต้น้ำ เล็กน้อย น้ำแข็งใส ใจคอ โกลีกลอ มือถือ เหตุผล หมูกระทะ ตับไตไส้พุง
เลือกสรร รถใต้ดิน กุ้ยมิ้ม ดอกฟ้า ปากคอ ยักษ์มาร บัวนม ตาแข็ง หูช้าง สูงต่ำดำขาว แม่น่านาง
หยาบซ่า น้ำขวด น้ำแข็ง กุ้งหอยปูปลา หนังสือพิมพ์ มือใหม่ เตือดร้อน หัวอ่อน ทรัพย์สิน

คำซ้อน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำประสม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบความรู้ “คำซ้ำ”

ความหมายของคำซ้ำ

คำซ้ำ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยคำเดียวกัน ๒ คำ ในการเขียนจะใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๗) เขียนแทนคำที่ซ้ำ

รูปแบบของคำซ้ำ

๑. มีความหมายเป็นพหูพจน์ เช่น

เด็ก ๆ น่ารักทุกคน
สาว ๆ ที่บ้านทำงานกันเก่ง
ยายมีความสุขที่อยู่กับหลาน ๆ
เขามีเงินเป็นล้าน ๆ

๒. มีความหมายอ่อนลง เช่น

เขาแต่งตัวเหมือนสาว ๆ
เขาใส่เสื้อสีขาว ๆ
ฉันรู้สึกคล้าย ๆ จะเป็นไข้

๓. มีความหมายเน้น เช่น

ที่นี่ขายแต่ของแพง ๆ
เดินเร็ว ๆ เดียวไม่ทันงาน
กินอาหารมัน ๆ อาจจะทำให้อ้วน

๔. มีความหมายไม่เจาะจง เช่น

เย็น ๆ ฉันจะไปซื้อของ
วันแรก ๆ เขามีอาการหนักมาก
เวลาเรียนหนังสือเขาชอบนั่งที่หลัง ๆ

๕. มีความหมายแยกเป็นส่วน ๆ เช่น

เขาจัดข้อมูลลงเป็นช่อง ๆ
เธอควรทำงานให้เสร็จเป็นเรื่อง ๆ
เราควรพิจารณาเป็นประเด็น ๆ

๖. มีความหมายต่อเนื่องกันเป็นหลายครั้ง เช่น

ฉันคิด ๆ ดูแล้วก็อยากเรียนต่อ
นั่ง ๆ นอน ๆ อยู่ก็เบื่อจึงอยากจะทำงานบ้าง
ฉันเขียน ๆ จนไม่มีอะไรจะเขียนแล้ว

ใบความรู้ “คำซ้ำ” (ต่อ)

คำซ้ำที่เป็นสำนวน

คำที่มีรูปคำซ้ำบางคำ เช่น ตื้อ ๆ ไหน ๆ เฉย ๆ ไป ๆ มา ๆ งู ๆ ปลา ๆ
เปลี่ยนความหมายจากคำเดิมไปเป็นสำนวน เช่น

รถแล่นมาตี ๆ แล้วเครื่องก็ดับไปตื้อ ๆ
ตื้อ ๆ แปลว่า โดยไม่ทราบสาเหตุ

ไป ๆ มา ๆ เราก็ได้มาเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน
ไป ๆ มา ๆ แปลว่า ในที่สุด

ไหน ๆ คุณก็มาถึงบ้านเราแล้วก็ควรพักผ่อนสักวันสองวัน
ไหน ๆ แปลว่า เมื่อเป็นดังนี้แล้ว

เขาพูด ๆ อยู่แล้วก็หยุดไปเฉย ๆ
เฉย ๆ แปลว่า โดยไม่รู้เหตุผล โดยไม่มีสาเหตุ

จากหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย
เล่ม ๒ หน้า ๖๓ - ๖๔

ใบความรู้ “ภาพยยานี ๑๑”

ลักษณะคำประพันธ์

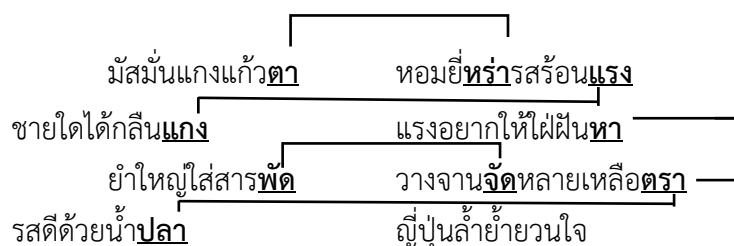
ภาพยเห่ชมเครื่องควรวหวาน แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทภาพยยานี ๑๑ ลักษณะบังคับของภาพยมีดังนี้

๑. ภาพยยานี ๑๑ หนึ่งบทมี ๒ บาท คือ บาทเอกและบาทโท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคหน้ามี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ รวมบาทละ ๑๑ คำ (อาจเกินบ้างได้แต่ต้องเป็นคำสระเสียงสั้น)
๒. จำนวนคำ และสัมผัสบังคับเหมือนกลอนสุภาพ (ตั้งภาพฉันทลักษณ์ด้านล่าง)
๓. สุตท้ายของวรรคแรกสัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒ (อาจเลื่อนมาสัมผัสกับคำที่ ๑ หรือคำที่ ๒ ก็ได้), คำสุตท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุตท้ายของวรรคที่ ๓ คำสุตท้ายของวรรคที่ ๓ และสัมผัสหรือไม่สัมผัสกับคำสุตท้ายในวรรคที่ ๔ ก็ได้, สัมผัสระหว่างบทคือคำสุตท้ายของบทต้นสัมผัสกับคำสุตท้ายของวรรคที่ ๒ ของบทถัดไป

แผนผังฉันทลักษณ์

ตัวอย่างภาพยยานี ๑๑

ใบความรู้ “สัมผัสในบทร้อยกรอง”

สัมผัส หมายถึง

ลักษณะคำบังคับที่ใช้ในคำคล้องจอง มี ๔ ชนิด คือ

๑. สัมผัสสระ

คือ คำที่ใช้สระคล้องจองเป็นเสียงเดียวกัน และมีตัวสะกดมาตราเดียวกัน เช่น

สระอา มา - จา - ฟา - หา - ปา

สระโอะ จน - คน - ผน - ทน - ปน

สระอา กราย - ชาย - ลาย - หาย - อาย

สระอี มี - ผี - สี - ชี - ลี

๒. สัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษร

คือ คำที่ใช้พยัญชนะต้นตัวเดียวหรือเสียงเดียวกัน เช่น

ก กอด กั้น กัด กูด

ค คน คั้น คาย คุม

ส สัน สูป สับ สาย

อ อ้ม อั้น อ้อน อ้าย

๓. สัมผัสนอก

คือ สัมผัสบังคับของบทร้อยกรองทุกชนิด ใช้แต่สัมผัสสระ ไม่ใช้สัมผัสอักษร เช่น

ไต่ปลาเสสร้งว่า ดูจวจากระบิตกระบวน

ใบโคกบอกโคกครวญ ให้พี่คร่ำเจ้าดวงใจ

ผักเฒ่าชื่อเพราะพร้อง เป็นเฒ่าน้องเฒ่าเฒ่า

ผักหวานชานทรวงไฉ ใครครวญรักผักหวานนาง

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน

๔. สัมผัสใน

คือ คำที่มีเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะคล้องจองในวรรคเดียวกัน เช่น

หมูแหมแหมเลิศรส พร้อมพริกสดใบทองกลาง

พิศห่อเห็นรางซาง ห่างห่อหวานป่วนใจโหย

ก้อยกึ่งปรุงประทิน วางถึงลิ้นดินแต่โดย

รสทิพย์หทัยมาไปรย ฤจะเปรียบเทียบทันขวัญ

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน

ใบงาน
“การแต่งภาพยานี ๑๑”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่งภาพยานี ๑๑ ตามหัวข้อที่นักเรียนสนใจ จำนวน ๑ บท โดยในภาพยานี
ที่แต่งนั้น ต้องมีคำประสม คำซ้อน หรือคำซ้ำอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

หัวข้อที่สนใจ

.....

คำศัพท์สำคัญที่ใช้

.....
.....
.....

ภาพยานี ๑๑

เรื่อง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบความรู้

“การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน”

เมื่อนึกถึงอาหารไทยในวรรณคดี คนทั้งหลายมักนึกถึงกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งกล่าวถึงอาหารนานาชนิด โดยพรรณนาอาหารเหล่านั้นให้มีรูปลักษณ์ สี สัน รสชาติ ตลอดจนมีกลิ่นหอมชวนให้ลิ้มลอง วรรณคดีเรื่องนี้จึงเป็นที่นิยมนำมากล่าวอ้างในตำราอาหารของไทย อีกทั้งอาหารไทยโบราณหลายชนิดยังมีผู้นำมารื้อฟื้นฝึกปรุงกันใหม่ เพราะมีชื่อเป็นที่รู้จักจากวรรณคดีเรื่องนี้ด้วย

๑. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คือ การพิจารณาถ้อยคำสำนวนที่ใช้ว่ามีความงาม ไพเราะจับใจอย่างไร เช่น การเล่นคำ เล่นเสียง การใช้ภาพพจน์

๒. คุณค่าด้านอารมณ์ คือ การอ่านหนังสือทำให้อารมณ์เบิกบาน เพลิดเพลิน สนุกสนาน วรรณคดีและวรรณกรรมบางเรื่องทำให้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจ มีความสุข ความทุกข์ ไปตามบทประพันธ์นั้น ๆ

ตัวอย่างการเล่นเสียงวรรณยุกต์และเสียงพยัญชนะ

เห็นหุ่มหุ่มทรวงเศร้า หุ่มหุ่มเร้าคือไฟพอน
เจ็บไกลใจาวรรณ ร้อนหุ่มหุ่มกุ่มกลางทรวง

การเล่นเสียงวรรณยุกต์ในคำว่า “หุ่ม” “หุ่ม” “หุ่ม” และเสียงพยัญชนะในคำว่า “ร้อน” “หุ่ม” “หุ่ม” โดยเฉพาะคำว่า “หุ่มทรวงเศร้า” “หุ่มหุ่มเร้า” และ “กุ่มกลางทรวง” ซึ่งบ่งบอกอารมณ์ทุกข์โศกอย่างหนักหน่วงของกวี

ตัวอย่างการใช้สำนวนความเปรียบ บ่งบอกความพิเศษของอาหารแต่ละอย่างได้ชัดเจน โดยมีนัยประหวัดถึงนางที่รักตามขนบของวรรณคดีไทยด้วย เช่น

ขนมจีบเจ้าจีบห่อ งามสมส่อประพิมพาย
นิกน่องนุ่งจีบถวายเป็น ชายพกจีบกลับแนบเนียน

กวีพรรณนาว่าการห่อขนมจีบนั้นสวยงามและประณีตเหมือนการจับจีบผ้าถุงของนาง นอกจากใช้ความเปรียบแบบอุปมาว่าสิ่งหนึ่งเหมือนสิ่งหนึ่งแล้ว ยังเล่นคำว่า “จีบ” ในคำว่า “ขนมจีบ” กับ “ชายพกจีบ” ด้วย จึงทำให้บทพรรณานี้ทั้งไพเราะและคมคาย

๓. คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคมเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี

ใบความรู้
“การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
ภาพย์เห่ชมเครื่องควาหวาน” (ต่อ)

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมอาหารการกิน

ในบทเห่ชมเครื่องควา ผู้อ่านจะได้รู้จักอาหารหลากหลายชนิด ซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๒ บางชนิดยังเป็นอาหารที่เรานิยมและรู้จักกันดีในปัจจุบัน เช่น มัสมั่น หมูแนม ก้อยกุ่ม แกงคั่ว เป็นต้น อาหารไทยเป็นทั้งประณีตศิลป์และวิจิตรศิลป์ คนไทยได้ชื่อว่าเป็นเลิศในเรื่องฝีมือในการปรุงอาหาร นอกจากอาหารจะอร่อยแล้ว ยังมีการตกแต่งอย่างวิจิตรเพื่อให้น่ารับประทานทั้งรูปลักษณ์และสีกลิ่นด้วย

ใบงาน
“วิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์และด้านสังคม”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกภาพยนตร์ยานี้ ๑๑ ในภาพยนตร์हेชมเครื่องควาหวาน จำนวน ๑ บท แล้ววิเคราะห์
คุณค่าจากบทที่เลือก

Blank rounded rectangular box for student response.

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

.....
.....
.....

คุณค่าด้านอารมณ์

.....
.....
.....

คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม

.....
.....
.....

บทอ่าน
“กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน”

โคลง

แกงไก่มีสมันเนื้อ	นพคุณ พี่เอย
หอมยี่ห้ารารสฉุน	เฉียบร้อน
ชายโตบริโภคนกฤษ์	พิศवास หวังนา
แรงอยากยอหัตถ์ซ้อน	อกให้หวานแสงฯ

กาพย์

มัสมั่นแกงแก้วตา	หอมยี่ห้ารารสร้อนแรง
ชายโตได้กลิ่นแกง	แรงอยากให้ไฟฝันหา
ยำใหญ่ใส่สารพัด	วางจานจัดหลายเหลือตรา
รสดีด้วยน้ำปลา	ญี่ปุ่นล้ำย้ายวนใจ
ดับเหล็กกลวกล่อนต้ม	เจื่อน้ำส้มโรยพริกไทย
โอชาจะหาไหน	ไม่มีเทียบเปรียบมีอนาง
หมูแนมแหลมเลิศรส	พร้อมพริกสดใบทองกลาง
พิศห่อเห็นรางซาง	ห่างห่อหวานป่วนใจโหย
ก้อยกึ่งปรุงประทีน	วางถึงลิ้นดินแดโดย
รสทิพย์หีบมาโปรย	ฤจะเปรียบเทียบพันขวัญ
เทพโพนเนื้อท้อง	เป็นมันย่องล่องลอยมัน
นำชดรสครามครัน	ของสวรรค์เสวยรมย์
ความรักยกเปลี่ยนท่า	ทำน้ำยาอย่างแกงชม
กล่อมกล่อมเกลี้ยงกลม	ชมไม่วายคลับคล้ายเห็น
ข้าวหุงปรุงอย่างเทศ	รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
ใครหุงปรุงไม่เป็น	เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ทำ
เหลือรู้หมูป่าต้ม	แกงคั่วส้มใส่ระกำ
รอยแจ้งแห่งความขำ	ข้าทรวงเศร้เจ้าตราครดอม

บทอ่าน
“กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน” (ต่อ)

ข้าข้าพล่าเนื้อสด	ฟังปรากฏรสที่นหอม
คิดความยามถนอม	สนิทเนื้อเจือเสาวคนธ์
ล่าเพียงคิดเพียงน้อง	นอนเตียงทองท่าเมืองบน
ลดหลั่นชั้นชอบกล	ยลอยากนิทรคิดแนบนอน
เห็นห่มห่มทรวงเส้า	รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน
เจ็บไกลใจอาวรณ์	ร้อนรุ่มรุ่มกุ่มกลางทรวง
รังนกนึ่งนำชด	โอชารสกว่าทั้งปวง
นกพรากจากรังรวง	เหมือนเรือมร้างท่าห้องหวาน
ไต่ปลาเสแสร้งว่า	ดูจวจากระบิดกระบวน
ไบโสกบอโกศกครวญ	ให้พี่เคราะห์เจ้าดวงใจ
ผักโถมซื้อเพราะพร้อม	เป็นโถมน้องฤโถมไหน
ผักหวานชานทรวงใน	ใคร่ครวญรักผักหวานนางฯ

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๓๖ - ๑๓๗

ใบความรู้ “การเขียนแนะนำ”

ความหมายของการเขียนแนะนำ

การเขียนบรรยายประเภทหนึ่งที่มีการบรรยายถึงลักษณะ รูปทรง สภาพแวดล้อม และรายละเอียดต่าง ๆ ของสิ่งที่ต้องการแนะนำ เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน เช่น หากเป็นสถานที่ท่องเที่ยว การเขียนแนะนำสถานที่ จะมีการบรรยายถึงสถานที่ในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้ผู้อ่านเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ๆ ด้วย

จุดมุ่งหมายของการเขียนแนะนำ

การเขียนแนะนำสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลายรูปแบบ เป็นการเขียนเล่าข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของสิ่งนั้น ๆ

แบบทดสอบประจำหน่วย
“รู้เลิศรสครบสำหรับ”

๑. คำประสม มีหลักสำคัญในการสร้างคำอย่างไร

ตอบ

.....
.....

๒. อธิบายลักษณะคำประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์ใช้ในกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน

ตอบ

.....
.....

๓. อาหารคาว อาหารหวานจากเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน สะท้อนถึงวัฒนธรรมได้อย่างไร

ตอบ

.....
.....

๔. คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์จากเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน มีอย่างไรบ้าง

ตอบ

.....
.....

๕. นักเรียนสามารถนำแนวคิดจากเรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

ตอบ

.....
.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖
สรรพปัญญาล้ำฝีมือ

วิเคราะห์ภาษา

ค้นคว้าความรู้

เชิดชูวีรกรรม

คำและหน้าที่

วิธีการเขียนโครงงาน

เสนอผลการสร้างสรรค์

ใบความรู้ “ภาษาพูด ภาษาเขียน”

ภาษาพูด-ภาษาเขียน

ภาษาพูด และ ภาษาเขียน เป็นคำที่ใช้เรียกระดับของภาษา มิได้มีความหมายตรงตามตัวอักษรว่า ภาษาที่ใช้สำหรับพูด และภาษาที่ใช้สำหรับเขียน ภาษาพูด หมายถึง ภาษาระดับลำลองหรือภาษาระดับไม่เป็นทางการ ส่วนภาษาเขียน หมายถึง ภาษาระดับแบบแผนหรือภาษาระดับทางการ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนสามารถใช้สื่อสารโดยวิธีพูดหรือโดยวิธีเขียนก็ได้ กล่าวคือ เราอาจพูดเป็นภาษาเขียน หรือเขียนเป็นภาษาพูดก็ได้ เช่น

ข้อความว่า *แต่ละบ้านควรทำบุญให้รู้ว่าเดือนนี้ มีรายรับและรายจ่ายเท่าไร* เป็นภาษาพูด

ข้อความเดียวกันนี้ ถ้าเป็นภาษาเขียนจะใช้ว่า *แต่ละครอบครัวควรทำบัญชีให้รู้ว่าแต่ละเดือนมีรายรับและรายจ่ายเท่าไร* ข้อความนี้อาจใช้พูดหรือใช้เขียนก็ได้

ตามปรกติ เมื่อคนเราพูด มักใช้ภาษาที่เป็นทางการน้อยกว่าเมื่อเราเขียนภาษาพูด แม้จะไม่เป็นทางการนักแต่ก็สร้างความรู้สึกร่วมกันเองแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง ส่วนภาษาเขียนมีลักษณะเป็นทางการ จริงจัง และสร้างความรู้สึกร่วมกันห่างไกลผู้อ่าน หรือผู้ฟัง ดังนั้นการจะเลือกใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียนผู้ใช้ภาษาต้องพิจารณาสถานการณ์ ความประสงค์ของผู้ใช้ภาษา สถานภาพและระดับความสัมพันธ์กับผู้อ่านหรือผู้ฟังเป็นสำคัญ เมื่อพูดกับเพื่อน พูดกับพ่อแม่ เขียนบันทึกในไดอารี่ เขียนข้อความสั้น ๆ ฝากให้พี่ ควรใช้ภาษาพูด แต่ถ้าพูดรายงานหน้าชั้นเรียน พูดในที่ประชุม กล่าวสุนทรพจน์ พูดสัมมนาเมื่อสมัครงาน หรือเรียนต่อ เขียนจดหมายถึงผู้ใหญ่ เขียนข้อความสั้น ๆ ถึงครู ควรใช้ภาษาเขียน

ใบความรู้ “ภาษาพูด ภาษาเขียน”

ในนิยาย เรื่องสั้น หรือนวนิยาย เมื่อตัวละครพูดคุยกัน ผู้แต่งมักใช้ภาษาพูด และอาจเขียนเลียนตามเสียงที่พูด เช่นเขียนว่า รู้จึ๋ ขึ้นไปหาเค้าที่บ้านชะติกว่า แทนที่จะเขียนว่า รู้ยง่ายง่าขึ้นไปหาเขาที่บ้านเสียดีกว่า

ภาษาพูดมีข้อควรสังเกตดังนี้

๑. เป็นภาษาที่ไม่ได้ตกแต่งเรียบเรียงขึ้นเป็นพิเศษ เช่น
 - ผมว่าตอนนี้ปู่ชั๊กจะพูดมากไปสักหน่อย ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า ผมคิดว่าตอนนี้ปู่ค่อนข้างจะพูดมากเกินไป
 - ไม่ว่าผมจะทำอะไร จะไปไหนมาไหน ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า ไม่ว่าผมจะทำอะไรหรือจะไปที่ไหน
 - ปู่หันขวับมาทางผมทันทีแล้วส่งเสียงดังไล่ผม ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า ปู่หันมาทางผมทันทีแล้วพูดกับผมด้วยเสียงอันดัง
 - นี่แหละครับเป็นตอนที่ผมไม่ชอบ ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า คำพูดอย่างนี้ผมไม่ชอบครับ
 - ผมละหมั่นไส้ไอ้แจ้ของปู่จริง ๆ ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า ผมรู้สึกขว้างหูขว้างตาเจ้าแจ้ของปู่มากหรือผมไม่ชอบเจ้าแจ้ของปู่เลย
 - ผมเป็นคนปั่นจักรยานนะครั้บมีปู่อ้อมไอ้แจ้ นั่งซ้อนท้าย ภาษาที่ตกแต่งเรียบเรียงแล้ว อาจใช้ว่า ผมเป็นคนขี่จักรยานให้ปู่อ้อมเจ้าแจ้ นั่งซ้อนท้าย
๒. สำนวนที่ใช้ในภาษาพูดบางสำนวน หรือบางส่วนของสำนวน อาจตัดทิ้งได้ หากเป็น ภาษาเขียน เช่น คำหรือข้อความที่พิมพ์ด้วยตัวเอนต่อไปนี้
 - ไม่ว่าผมจะทำอะไร จะไปไหนมาไหน ปู่เป็นต้องถามอยู่นั้นแล้วว่า ผมจะไปไหน
 - ผมออกจะรำคาญ ๆ อยู่
 - ห้ามเอาเปลือกอะไรต่อมิอะไร ทิ้งในถังขยะ
 - คนอย่างผมนะหรือจะเอาตัวไปเทียบกับไก่ ไปอิจฉาไก่ ไม่มีทางหรรอกพอ

ใบความรู้ “ภาษาพูด ภาษาเขียน” (ต่อ)

๓. คำและสำนวนที่ใช้ในภาษาพูดมักมีคำลงท้าย ซึ่งแสดงความรู้สึกเจตนาหรือทัศนะ
บางประการ เช่น นะ นะ ละ ลี ละ คำลงท้ายเหล่านี้จะไม่ปรากฏในภาษาเขียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในภาษาเขียนที่เป็นคำอธิบายหรือคำบรรยายทางวิชาการ

นอกจากนี้ ในภาษาไทยยังมีคำลงท้ายอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งแสดงความรู้สึกในภาษาพูด
เช่น ครี๊ยะ ชา ค่ะ ค่ะ จ๊ะ จ๊ะ ฮะ และคำลงท้ายอีกกลุ่มหนึ่งจัดเป็นคำไม่สุภาพ เช่น ยะ ยะ วะ
วะ โวย คำลงท้ายทั้ง ๒ กลุ่มนี้ก็ไม่ปรากฏในภาษาเขียนเช่นเดียวกัน

๔. ในภาษาพูด มีคำจำนวนหนึ่งมักออกเสียงไม่ตรงกับรูปเขียน ได้แก่ คำที่มีความหมาย
เป็นคำถาม เช่น

หรือ	ออกเสียงว่า	รี, เทรอ, เรอะ
อย่างไร	ออกเสียงว่า	ยังไง, ไง
เท่าไร	ออกเสียงว่า	เท่าไหร่
เมื่อไร	ออกเสียงว่า	เมื่อไหร่
ไหม	ออกเสียงว่า	มัย, มะ

คำสรรพนามบางคำก็มักออกเสียงไม่ตรงกับรูปเขียน เช่น

ฉัน	ออกเสียงว่า	ชั่น
ผม	ออกเสียงว่า	พัม
เขา	ออกเสียงว่า	เค้า
ดิฉัน	ออกเสียงว่า	ดิชั่น ดั้น, เดียน

นอกจากนี้ยังมีคำบางคำที่มักออกเสียงไม่ตรงกับรูปเขียน เช่น

อย่างนี้	ออกเสียงว่า	ยังจี้
อย่างนั้น	ออกเสียงว่า	ยังจั้น, จั้น
สัก	ออกเสียงว่า	ซั๊ก, ซะ
หนึ่ง	ออกเสียงว่า	นึ่ง

คำเหล่านี้เป็นคำที่ต้องอ่านหรือออกเสียงอย่างภาษาพูด แต่ในการเขียนต้องเขียนตาม
รูปเขียนที่กำหนดไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

จากหนังสือวิธภาษา มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๓๙-๔๒

ใบงาน “ภาษาพูด ภาษาเขียน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมตัวเลขที่ตรงตามลักษณะภาษาในแต่ละข้อให้ถูกต้องเหมาะสม และเปลี่ยนคำที่เป็นภาษาพูดในประโยคให้เป็นภาษาเขียนที่ถูกต้อง

- (๑) เป็นภาษาที่ไม่ได้ตกแต่งเรียบเรียงขึ้นเป็นพิเศษ
- (๒) ส่วนวนที่ใช้ในภาษาพูดบางสำนวน หรือบางส่วนของสำนวนอาจตัดทิ้งได้หากเป็นภาษาเขียน
- (๓) คำและสำนวนที่ใช้ในภาษาพูดมักมีคำลงท้าย
- (๔) ภาษาพูด มีคำจำนวนหนึ่งมักออกเสียงไม่ตรงกับรูปเขียน

ตัวอย่าง

	ภาษาพูด	ภาษาเขียน
๐. อย่าลืมหาโทรมาเตือนด้วย	(๒) (โทร	โทรศัพท์)
๑. เราขอไปเที่ยวด้วยคนนะ	(.....)	(.....)
๒. เธอจะไปเที่ยวภูเก็ตจริง ๆ เหรอ	(.....)	(.....)
๓. ฉันไม่มีเงินในกระเป๋าซักบาท	(.....)	(.....)
๔. เรื่องนี้เธอรู้แล้วใช่ไหม	(.....)	(.....)
๕. วันนี้มีผู้มาชมการแสดงเยอะแยะ	(.....)	(.....)
๖. ฉันชอบหนังเรื่องพระนเรศวรมาก	(.....)	(.....)
๗. พรุ่งนี้พบกัันที่โรงเรียนแปดโมงเช้า	(.....)	(.....)
๘. ผมตั้งใจจะไปเที่ยวบ้านของเขาอยู่	(.....)	(.....)
๙. บ้านของท่านก้านหลังบ้อเริ่มเทิม	(.....)	(.....)
๑๐. เธอทำยังไง คุณปู่จึงรักเธอมาก	(.....)	(.....)

ใบความรู้ “ความเป็นมาเรื่องราชาธิราช”

งานเขียนที่บันทึกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของชาติหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเทศชาติเรียกว่า พงศาวดาร เช่น พงศาวดารพม่า พงศาวดารมอญ เป็นต้น ราชาธิราชเป็นหนังสือที่ขวามอญ (รามัญ) เชื่อถือว่าเป็นพงศาวดารที่เขียนขึ้นจากเรื่องจริงโดยบันทึกข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของชนชาติมอญจึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สำหรับขวามอญ

ในต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีผู้แปลราชาธิราชเป็นภาษาไทยถวายสมเด็จพระอนุชาธิราชกรมพระราชวังบวรสถานมงคล แต่ไม่ปรากฏว่าผู้แปลเป็นใคร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงปรารภว่าเรื่องราชาธิราชซึ่งแปลจากภาษารามัญ (คือภาษามอญเป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร มีอักษรและหลักภาษาต่างกับภาษาไทย) นั้นแปลกไปจากเรื่องที่ทรงฟังมาแต่ก่อนใน พ.ศ.๒๓๒๘ จึงโปรดเกล้าฯ ให้กวีในราชสำนักแปลเรียบเรียงขึ้นใหม่เพื่อเป็นประโยชน์แก่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการบริพาร เจ้าพระยาพระคลัง (หน) พร้อมด้วยพระยาอินทอัครราชพระภริมย์รัศมีและพระศรีภูริปริชาจึงรับสนองพระราชดำริแปลและเรียบเรียงราชาธิราชขึ้นเป็นนิยายร้อยแก้วเรื่องยาว

สำหรับคนไทย ราชาธิราชคือวรรณคดีประเภทนิยายหรือเรื่องแต่งที่มีเรื่องราวสนุกสนานชวนติดตาม และมีข้อคิดเป็นคติเตือนใจเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะเป็นหัวหน้าปกครองผู้คน เนื้อหาของราชาธิราชเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมืองให้สงบสุขและการต่อสู้เพื่อปราบศัตรู มีข้อคิดจากพฤติกรรมของตัวละครและมีบทสนทนาที่เป็นคติสอนใจ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชคงจะทรงเล็งเห็นคุณค่าดังกล่าว จึงโปรดเกล้าฯ ให้แปลและเรียบเรียงขึ้นไว้ ด้วยพระราชหฤทัยประสงค์จะให้เป็นहितานุहितประโยชน์แก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการองอองสุลีพระบาท ผู้น้อยผู้ใหญ่ ฝ่ายทหารฝ่ายพลเรือน จะได้สดับจำไว้เป็นคติบำรุงสติปัญญาไปภายหน้า

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๐๕

ใบความรู้

“ความสำคัญของฝีมือและปัญญา”

แนวคิดหรือแก่นเรื่องของราชาธิราชคือ “แม้จะมีอุปสรรคหรือข้อด้อยแต่ความสำเร็จก็เกิดได้ด้วยฝีมือและปัญญา” ดังจะเห็นได้จากเรื่องราวของตัวละครต่าง ๆ ในเรื่องราชาธิราช นับตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินอย่างพระเจ้าฟ้ารั่วพระเจ้าราชาธิราช พระเจ้ามหาปิฎกธร มาจนถึงทหาร เช่น สมิงพระราม เนื้อเรื่องของราชาธิราชอาจแบ่งได้ ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เรื่องของพระเจ้าฟ้ารั่ว ปฐมกษัตริย์มอญ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการกำเนิดของมะกะโทบุตรพ่อค้าเมืองเมาะตะมะซึ่งคุมกองสินค้าไปค้าขายที่สุโขทัย มะกะโทเป็นผู้มีสติปัญญา มีความสามารถ และมีความเพียร จึงได้เข้าไปอยู่ในราชสำนักสมเด็จพระร่วงเจ้า ต่อมาเดินทางกลับบ้านเมืองและได้ครองเมืองเมาะตะมะเป็นพระเจ้าฟ้ารั่ว เมาะตะมะมีกษัตริย์สืบต่อจากพระเจ้าฟ้ารั่วจนถึงลำดับที่ ๘ คือ พระเจ้าอุทองหรือพระเจ้าช้างเผือก

ตอนที่ ๒ เรื่องของพระยาน้อยหรือพระเจ้าราชาธิราช ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของวรรณคดีนี้ เมื่อพระเจ้าอุทองขึ้นครองราชย์ได้ย้ายเมืองหลวงจากเมาะตะมะไปที่พะโค พระเจ้าอุทองมีโอรสองค์หนึ่งชื่อมังสุระมณีจักร เมื่อเจริญวัยขึ้นมาได้อีกชื่อหนึ่งว่าพระยาน้อย พระเจ้าอุทองไม่โปรดพระยาน้อย พระยาน้อยจึงมีพระเจ้าป้าเป็นผู้เลี้ยงดูมาตลอด พระยาน้อยมีชายาชื่อตะละแม่ท้าว และมีโอรสชื่อลาวแก่นท้าว ต่อมาพระเจ้าป้าของพระยาน้อยคบคิดกับซุกรักพยายามชิงราชสมบัติ พระยาน้อยจึงหนีไปตั้งตนเป็นใหญ่อยู่ที่เมืองตะเกิง ได้เมียมะนิกเป็นชายา ด้วยพระปรีชาสามารถและพระอุตสาหะพระยาน้อยเอาชนะศัตรู และขจัดอุปสรรคต่าง ๆ จนได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าสิทธราชาธิราชหรือพระเจ้าราชาธิราชแห่งเมืองพะโคและโปรดให้เรียกเมืองพะโคว่าหงสาวดีตามชื่อเดิม พระเจ้าราชาธิราชมีทหารเอกผู้มีฝีมือหลายคน เช่น สมิงนครอินทร์ สมิงพ่อเพชร สมิงพระราม พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีจิตวิทยาในการปกครอง จึงทรงสามารถผูกใจทหารทั้งปวงให้จงรักภักดีต่อพระองค์ได้อย่างดียิ่ง ในสมัยของพระเจ้าราชาธิราช มอญทำศึกชนะพม่าหลายครั้ง ศัตรูสำคัญของพระเจ้าราชาธิราช คือพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องผู้ปกครองกรุงอังวะ แต่พระเจ้าราชาธิราชก็เอาชนะศึกครั้งสำคัญ ๆ กับพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้เสมอมา เนื้อเรื่องในราชาธิราชตอนที่ ๒ มีเรื่องของสมิงพระรามซึ่งเป็นทหารเอกของพระเจ้าราชาธิราชกษัตริย์มอญแห่งกรุงหงสาวดี สมิงพระรามมีฝีมือเก่งกล้าจนเป็นที่เลื่องลือ เมื่อครั้งที่สมิงนครอินทร์ ทหารเอกอีกผู้หนึ่งของพระเจ้าราชาธิราชถูกพม่าจับตัวไปได้ สมิงพระรามซึ่งข้างบุกเข้าไปถึงหน้าค่ายพม่า และสังหารพม่าเสียหลายคนจนเป็นที่ขยาดฝีมือพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องกษัตริย์แห่งกรุงอังวะทรงได้ยินคำเล่าลือ จึงขอดูตัวสมิงพระราม สมิงพระรามเข้าไปอยู่ต่อหน้าศัตรูโดยไม่พ้ออาวุธ แต่ใช้ฝีปากพูดจนเอาตัวรอดกลับมาได้ ทำให้พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องชื่นชมสมิงพระรามมาก

ใบความรู้ หมายเลข ๑ ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา

“พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมาทำรบพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องแห่งกรุงอังวะ”

พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมาทำรบพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องแห่งกรุงอังวะ

ฝ่ายพระเจ้ากรุงต้าฉิง ซึ่งเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงจีนนั้น มีทหารเอกคนหนึ่งชื่อกามะณี มีฝีมือขี่ม้าแทงทวนสนั่นทัดดีหาผู้เสมอมิได้ จีนทั้งปวงก็สรรเสริญว่ากามะณีมิใช่มนุษย์ดุจเทพยดา กว่าได้

อยู่มาวันหนึ่งพระเจ้ากรุงจีนเสด็จออก ตรัสปรึกษาด้วยเสนาบดีมนตรีมุขทั้งปวงว่า ทำไฉนเราจะได้เห็นทหารขี่ม้าสู้กันกับกามะณีตัวต่อตัว ดูเล่นให้เป็นขวัญตาสักครั้งหนึ่ง กษัตริย์กรุงใดยังจะมีทแกล้วทหารที่สามารถจะสู้กามะณีได้แต่พอชมเล่นเป็นที่เจริญตาได้บ้าง

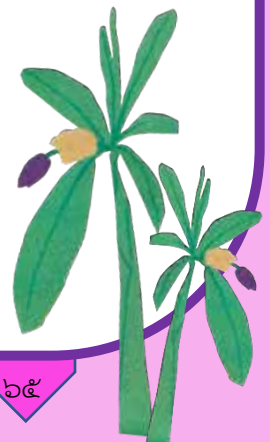
เสนาบดีทั้งปวงจึงกราบทูลว่า กษัตริย์ที่จะมีทแกล้วทหารขี่ม้าสนั่นทัดนั้นมิได้อยู่แต่กรุงรัตนบुरะอังวะกับกรุงหงสาวดี กษัตริย์ทั้งสองพระองค์นี้ย่อมทำสงครามแก่กันอยู่มิได้ขาด

พระเจ้ากรุงจีนได้ทรงฟังก็มีพระทัยยินดีนัก จึงสั่งให้จัดพลพยุหเสนาทั้งปวงเป็นอันมาก จะนับประมาณมิได้ ครั้นได้ศฤงฆ์แล้วพระองค์ก็เสด็จทรงม้าพระที่นั่งยกทัพมายังกรุงรัตนบुरะอังวะ พระเจ้ากรุงจีนยกมาครั้งนั้นอุปมาดั่งฝนตกทำให้ใหญ่ตกลงน้ำนองท่วมป่าไหล่เชื่อมมาเมื่อวันสัปดาห์นั้น หาสิ่งใดจะต้านทานมิได้ครั้นเสด็จดำเนินกองทัพบมาถึงกรุงรัตนบुरะอังวะ ทอดพระเนตรเห็นกำแพงเมืองถนัดก็ให้ตั้งทัพมั่นลง

ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้แจ้งว่า ทัพจีนยกมามากเหลือกำลังก็มีให้ออกรบสู้ต้านทานให้แต่รักษาพระนครมั่นไว้เป็นสามารถ

ฝ่ายพระเจ้ากรุงจีนจึงให้มีพระราชกำหนดประกาศแก่ทหารทั้งปวงว่าถ้าผู้ใดไม่มีอาวุธสู้รบ อย่าได้ทำอันตรายเป็นอันขาด ถ้าผู้ใดมีฟังจะให้ตัดศีรษะเสียเสีย ครั้นพระเจ้ากรุงจีนให้ตั้งค่ายมั่นลงแล้วก็ให้แต่งพระราชสาส์นฉบับหนึ่ง แล้วให้จัดแพรลายมังกรร้อยม้วน แพรลายทองร้อยม้วน กับเครื่องยศประดับหยกอย่างกษัตริย์สำหรับหนึ่งให้ขุนนางในตำแหน่งฝ่ายพลเรือนชื่อโจเปียว พุดภาษาพม่าได้ กับไพร่พอสมควร เชิญพระราชสาส์นกับเครื่องราชบรรณาการเข้ามาถวายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

ฯลฯ

ใบความรู้ หมายเลข ๑
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมาทำรบพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องแห่งกรุงอังวะ”
(ต่อ)

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้แจ้งในพระราชสาส์นนั้นแล้ว ก็ดีพระทัยนัก ด้วยทรงพระดำริว่า การสงครามครั้งนี้เป็นธรรมยุทธ์ใหญ่ยิ่ง สมณชีพรามณ์อาณาประชาราษฎร์จะมีได้ ความเดือดร้อนสมควรแก่พระเจ้าแผ่นดินผู้ตั้งอยู่ในยุติธรรมทรงพระดำริแล้วจึงให้พระราชทาน เงินทองเสื้อผ้าแก่ผู้ถือหนังสือเป็นอันมาก แล้วให้แต่งพระราชสาส์นตอบฉบับหนึ่งให้จัด เครื่องราชบรรณาการ ผ้าสักหลาดยี่สิบพับ นอระมาดห้าสิบยอด น้ำดอกไม้เทศสามสิบเต้า ช้างพลายผูกเครื่องทองช้างหนึ่ง มอบให้โจเปียวผู้จ่าทูลพระราชสาส์นนำกลับไปถวาย พระเจ้ากรุงจีน

ฯลฯ

ฝ่ายพระเจ้ามณฑิยรทอง ครั้นส่งพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการไปแล้ว จึงตรัสปรึกษาเสนาพฤคมาตย์ราชบุโรทิศข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทแกล้วทหารทั้งปวงว่า ผู้ใดจะ รับอาสาขี่ม้าแทงทวนสู้กามะนิทหารพระเจ้ากรุงจีนตัวต่อตัวได้บ้าง

เสนาพฤคมาตย์ ผู้ใหญ่ผู้น้อยทแกล้วทหารทั้งปวงก็มีอาจรับอาสาได้ พระเจ้ามณฑิยรทองก็ทรงพระวิตกเป็นทุกข์พระทัยนัก จึงให้หาโหรมาคำนวณพระชันษา และชะตาเมืองดู โหรก็คำนวณฎีกาดูทูลถวายว่า พระชันษาและชะตาเมืองยังดีอยู่ หาเสียไม่นานไปจะได้ลาภอันประเสริฐอีก

จากหนังสือวรรณคดีวิจักขณ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๐๘-๑๑๐

ใบความรู้ หมายเลข ๒
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระราม เชลยจากหงสาวดีอาสาออกรบ”

สมิงพระราม เชลยจากหงสาวดีอาสาออกรบ

พระเจ้ามณฑลเศียรทองได้ทรงฟังกิติพระทัย จึงให้ตั้งร้องป่าวทั่วทั้งพระนครว่าถ้าผู้ใดรับอาสาสู้กับกามะนีทหารพระเจ้ากรุงจีนได้ พระเจ้าแผ่นดินจะโปรดให้เป็นมหาอุปราช เสนาบดีรับสั่งแล้วก็ให้ป่าวร้องไปทั่วพระนคร ไม่มีผู้ใดที่จะอาสาออกรบอาสาได้

ฝ่ายผู้คุมซึ่งคุมสมิงพระรามนั้น จึงเจรจากับเพื่อนกันตามเรื่องราว แล้วว่าครั้งนี้พระเจ้าอยู่หัวจะแบ่งสมบัติให้กึ่งหนึ่ง ก็ยังไม่มีผู้ใดรับอาสา เห็นเมืองจะตกต่ำเสียละกระมัง

สมิงพระรามได้ยินดังนั้นก็คิดว่า แต่เราต้องพันนาการตรากตรำอยู่นานแล้ว มิได้ชี้ข้างชี้ม้าเหยียดมือเหยียดเท้า เยื้องแขนซ้ายย้ายแขนขวาเล่นบ้างเลยรำคาญใจนัก เราจะกลัวอะไรกับกามะนีทหารจีน อันจะเอาชัยชนะนั้น ไม่สู้ยากนัก ครั้นจะรับอาสาบัดนี้เล่า ก็เหมือนหาบสองบ่าอาสาสองเจ้าหาควรไม่คิดแล้วก็นิ่งอยู่

ครั้นรุ่งขึ้นผู้คุมได้ยื่นข้าหลวงมาป่าวร้องอีก จึงพูดกับเพื่อนกันว่า ทัพจีนยกมาครั้งนี้ใหญ่หลวงนัก ทหารผู้ใดที่จะรับอาสาป้องกันพระนครไว้นั้นเป็นอันยากแล้ว อย่าว่าแต่เมืองพม่าเท่านั้นเลย ถึงเมืองใหญ่ ๆ กว่าเมืองพม่าสักสิบเมืองก็เห็นจะสู้ไม่ได้ น่าที่จะเสียเมืองแก่จีนเป็นมั่นคง

สมิงพระรามได้ฟังดังนั้นก็คิดว่า กรุงอังวะนี้เป็นต้นทาง อุปมาตั้งหน้าด่านกรุงหงสาวดี พระเจ้ากรุงจีนยกทัพมาครั้งนี้ก็มีความปรารถนาจะใคร่ดูทแกล้วทหารอันมีฝีมือชี้ม้ารำเพลงทวนสู้กันตัวต่อตัว ถ้าไม่มีผู้ใดสู้รบถึงจะได้เมืองอังวะแล้วก็ไม่สิ้นความปรารถนาแต่เพียงนี้ เห็นศึกจีนจะกำเริบกลวงเลยลงไปติดกรุงหงสาวดีด้วยเป็นมั่นคง ตัวเราเล่าก็ต้องจงจำตรากตรำอยู่ ถ้าเสียกรุงอังวะแล้วจะหมายใจว่าจะรอดคืนไปเมืองหงสาวดีได้ก็ไซ้ที่ จำเราจะรับอาสาตัดศึกเสียจึงจะชอบ อย่าให้ศึกจีนยกกลงไปติดกรุงหงสาวดีได้

ใบความรู้ หมายเลข ๒
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระราม เชลยจากหงสาวดีอาสาออกรบ” (ต่อ)

คิดแล้วจึงพูดกับผู้คุมว่าจะกลัวอะไรกับกามะนีทหารพระเจ้ากรุงจีนนั้นจะมีฝีมือดีสักเพียงไหน เรากลัวแต่ทหารเทพยดาที่เหาะได้ ซึ่งกามะนีกับเราก็เป็นมนุษย์เดินดินเหมือนกัน เราหากกลัวไม่ พอจะสู้รบเอาชัยชนะได้ นายผู้คุมได้ฟังก็ดีใจจึงตอบว่า ถ้าท่านรับอาสาได้แล้วก็ดี ยิ่งนัก เห็นท่านจะพันโทษ ได้ที่มหาอุปราชมีศลาศักดิ์ใหญ่เป็นมั่นคง ไปเบื้องหน้าเราจะขอ พึงบุญท่าน สมิงพระรามตอบว่า ซึ่งเรารับอาสานี้จะหวังยศถาบรรดาศักดิ์หาไม่ได้ ประสงค์จะกู้ พระนครให้เป็นเกียรติยศไว้ และจะให้ราษฎรสมณชีพราหมณ์อยู่เย็นเป็นสุขเท่านั้น

ผู้คุมได้ฟังก็ชอบใจ จึงนำถ้อยคำสมิงพระรามรีบเข้าไปแจ้งแก่เสนาบดี เสนาบดีได้ฟังก็มี ความชื่นชม จึงนำความเข้ากราบทูลพระเจ้ามณฑลยทรทองตามคำสมิงพระรามว่านั้นทุกประการ

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ทรงฟังก็เฉลียวพระทัย ทรงพระดำริระลึกขึ้นมาได้ว่า สมิงพระรามนี้ซึ่งข้างขี้ม้าสันตติ ฝีมือเข้มแข็งแก่กล้าในการสงครามหาผู้เสมอด้วยยาก เห็นจะสู้ ทหารพระเจ้ากรุงจีนได้เป็นแท้ ทรงพระดำริแล้วก็มิพระทัยยินดีนัก จึงตรัสแก่เสนาบดีทั้งปวงว่า สมิงพระรามนี้มีฝีมือเป็นทหารเอกเมืองหงสาวดี เราลืมนึกไปพึงระลึกขึ้นได้ จึงตรัสสั่งขุนนาง กรมนครบาล ให้ไปถอดสมิงพระรามมากระทำสัตย์เสียจึงนำเข้าเฝ้า สมิงพระรามก็เข้ามากราบ ถวายบังคมหน้าพระที่นั่ง พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องทอดพระเนตรเห็นสมิงพระรามก็มีพระทัยยินดีนัก จึงตรัสถามว่า ศึกมาติดกรุงอังวะครั้งนี้ หาผู้ใดที่จะอาสาออกสู้กับทหารจีนมิได้ ท่านจะรับอาสา เราหรือประการใด สมิงพระรามจึงกราบทูลว่า อันการสงครามเพียงนี้มีพอเป็นไรนัก ข้าพเจ้าจะ ขอรับอาสาพระองค์ออกไปต่อสู้ด้วยกามะนี สอนองพระเดชพระคุณ มิให้อภัยแก่พระเจ้ากรุงจีน นั้นพอจะได้อยู่ แต่ข้าพเจ้าจะขอรับพระราชทานม้าที่ตีมีฝีเท้าตัวหนึ่ง ถ้าได้สมคะเนแล้ว อย่ว่า แต่กามะนีผู้เดียวเลย เว้นไว้แต่เทพยดานอกกว่านั้นข้าพเจ้าจะสู้ได้สิ้น

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๑๐-๑๑๓

ใบความรู้ หมายเลข ๓
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามเลือกม้าศึก”

สมิงพระรามเลือกม้าศึก

ฝ่ายพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ทรงฟังสมิงพระรามทูลดังนั้น ก็มีความโสมนัสยินดียิ่งนัก จึงตรัสว่าม้าของเรามีอยู่เป็นอันมากนับได้หลายหมื่นแสน ท่านจะปรารมภ์ไปไยด้วยม้าตัวเดียว ที่จะให้ชอบใจนั้นพอจะหาได้ ถ้าชอบใจตัวใดแล้วก็เลือกเอาเถิด

สมิงพระรามจึงทูลว่าลักษณะช้างดีต่อเมื่อขี่จึงรู้ว่าดี ม้าดีได้ต้องเอามือต้องหลังดูก่อนจึงจะรู้ว่าดีแท้แล้วทหารก็ดี ถ้าอาสาออกสงครามทำศึกจึงจะรู้ว่าดี ทองนพคุณเล่าขีดลงหน้าศิลา ก่อนจึงจะรู้ว่าดี สตรีรูปงามถ้าพร้อมด้วยลักษณะกิริยามารยาทต้องอย่างจึงควรนับว่างาม ถ้าจะให้รู้รสอร่อยได้สัมผัสถูกต้องก่อนจึงนับถือว่ามีโอชาอร่อย ถ้าใจดีต้องทดลองให้สิ้นเชิง ปัญญา ก่อนจึงจะนับว่าดี ความอุปมาสี่ข้อ ข้าพเจ้าทูลถวายดังนี้เป็นของหายากซึ่งพระองค์ ตรัสว่าม้ามีมากนั้นก็มากจริง แต่ข้าพเจ้าเกรงว่าจะไม่มีใครมีดี ที่ดีจะหายาก

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ทรงฟังสมิงพระรามทูลเปรียบเทียบหลักแหลมดังนั้น ก็แยมพระสรวลชอบพระทัย จึงสั่งกรมม้าให้จัดม้าต้น ม้าทรงระวางนอกระวางในและม้าทั้งปวง มาให้สมิงพระรามดูที่หน้าพระลานหลวง พระองค์ก็เสด็จไปทอดพระเนตรพร้อมด้วยเสนาบดี ขุนนางผู้ใหญ่ทั้งปวง กรมม้าผู้รับรับสั่งให้จัดม้าส่งเข้ามามากกว่าหมื่นแสน สมิงพระรามกราบ ถวายบังคมแล้วก็ออกไปยกมือขึ้นต้องหลังดู ม้าบรรดาที่ส่งเข้ามาเป็นอันมากนั้นเลือกเสียสิ้น ไม่ชอบใจสักตัวหนึ่ง ขุนนางทั้งปวงเห็นดังนั้นก็พากันหัวเราะเยาะเล่นว่า มอญพุดมาก อวดแต่ปาก ครั้นจะเอาจริงสร้างเลือกม้าเสียนับหมื่นนับแสน ม้าทั้งปวงนี้ก็สามารถเคยผจญ ทำสงครามได้รับอัจนมาเป็นอันมาก แต่ล้วนดี ๆ ทั้งนี้เลือกมิได้ แกล้งทำบิดเบือนแก้ไขแต่พอ ให้เนิ่นช้าไปกว่าจะได้ช่องก็จะหนีเอาตัวรอดกลับไปเมือง แต่พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องนั้นพระองค์มิได้ สงสัย เพราะทรงทราบอยู่ว่าสมิงพระรามเป็นคนดีมีฝีมือจริง

ใบความรู้ หมายเลข ๓
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามเลือกม้าศึก” (ต่อ)

สมิงพระรามก็เข้ามากราบทูลว่า ข้าพเจ้าเลือกม้ามิได้ชอบใจสักตัวหนึ่ง พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องจึงตรัสว่าเราจะให้หามาเลือกอีกให้ชอบใจท่านจงได้ จึงตรัสสั่งเสนาบดีให้จัดหาม้าเชลยศึกดีในพระนครนอกพระนครมาให้สิ้นเชิง

ขณะเมื่อพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องให้มีพระราชกำหนดออกไปแก่พระเจ้ากรุงจีนไปครั้งนั้นไพร่พลทั้งสองฝ่ายและชาวบ้านชาวเมืองก็เที่ยวไปมา เดินซื้อขายแก่กันเป็นปรกติอยู่หาทำอันตรายแก่กันไม่ พวกเสนาข้าหลวงจึงเที่ยวจัดหาม้าเชลยศึกดีไปใกล้กองทัพนอกเมืองพบม้าสองตัวแม่ลูก หญิงม่ายผู้หนึ่งเป็นเจ้าของเลี้ยงไว้ ม้าสองตัวนั้นกินหญ้าอยู่ริมมาบน้ำแห่งหนึ่งลึกเพียงขาม้า กว้างประมาณห้าวา ลูกม้านั้นโจนข้ามไปปากข้างหนึ่งได้ทุกวัน หญิงม่ายเจ้าของตำข้าวผัดรำไว้แล้ว ก็ร้องเรียกลูกม้านั้น ม้านั้นก็กระโจนข้ามมาบน้ำมากิน แต่แม่ม้านั้นกำลังน้อยโจนข้ามลำบากมาได้ ลงลุยข้ามน้ำมาแต่ตั้งนั้นทุกวันมิได้ขาด

เสนาบดีเห็นลูกม้าตัวนั้นมีกำลังมาก และประกอบด้วยลักษณะต้องอย่างก็ชอบใจ จึงให้พวกข้าหลวงช่วยกันล้อมเข้าจะจับเอาลูกม้า ลูกม้าเปรียวอยู่ก็ติดขบกัดด้วยกำลังจับมิได้ เสนาบดีจึงให้เรียกหญิงเจ้าของมาแล้วบอกว่า บัดนี้พระเจ้าแผ่นดินมีพระราชประสงค์ม้าเราเห็นม้าของท่านงามดีต้องลักษณะในตำรา ท่านจงยอมให้เรานำไปถวายเถิด จะได้รับพระราชทานรางวัล แต่ท่านเป็นเจ้าของคุ้นเคยช่วยจับให้เราด้วย

หญิงเจ้าของจึงคำนับว่า ถ้าท่านจะให้ข้าพเจ้าจับให้แล้ว เชิญท่านกับข้าหลวงพากันหลีกไปเสียก่อนเถิด อย่าทำวุ่นวายเลย หญิงเจ้าของว่าดังนั้นแล้ว เสนาบดีกับข้าหลวงทั้งปวงก็ชวนกันถอยออกไปให้ห่างไกล หญิงเจ้าของจึงเอาข้าวเปลือกมาตำได้รำแล้ว ก็ร้องเรียกลูกม้ามุดตั้งทุกวัน แม่ม้านั้นก็ท่องน้ำข้ามคลองมา ลูกม้านั้นโจนข้ามคลองมากินรำหญิงเจ้าของจึงยกมือขึ้นลูบหน้าลูบหลังลูกม้าแล้วก็ปลอบโยนให้กินรำ จึงค่อยเอาเชือกสอดผูกคอเข้าไว้กับต้นไม้ให้มันคง แล้วไปคำนับเชิญเสนาบดีกับข้าหลวงทั้งปวงให้ผูกเอาลูกม้านั้นไป

เสนาบดีแจ้งแล้วก็ดีใจ จึงชวนกันมาดูให้ผูกม้านั้นจงเข้าไปถวาย พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องเสด็จออกเสนาบดีนำม้าเข้าไปถวายกราบทูลโดยความที่ได้แต่หญิงม่ายนั้นทุกประการ

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องทอดพระเนตรเห็นลูกม้ารูปร่างอ้วนงามดีก็ชอบพระทัยจึงตรัสสั่งให้สมิงพระรามมาดูม้าหน้าพระที่นั่ง

ใบความรู้ หมายเลข ๓
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามเลือกม้าศึก” (ต่อ)

สมิงพระรามกราบถวายบังคมแล้ว ก็ออกไปพิจารณาดูเห็นลูกม้านั้นรูปร่างม
ประกอบด้วยลักษณะดีต้องอย่างสมเป็นม้าสำหรับรบศึก จึงเอามือต้องหลังดูม้านั้นมิได้อ่อนหลัง
ทรุดลงดูม้าทั้งปวงที่เลือกมาแต่หนหลัง ก็รู้ว่าม้าตัวนี้ดีมีกำลังมาก หาม้าอื่นเสมอมิได้ จึงให้เอา
บังเหียนมาใส่ผูกอานเข้าแล้วก็กราบทูลว่าม้าตัวนี้ดี ได้ลักษณะตามตำรับที่เคยเชื่อถือชอบใจ
ข้าพเจ้านัก ข้าพเจ้าจะขอทดลองฝึกหัดเสียให้เชื่องก่อน กราบถวายบังคมแล้วก็จูงม้าออกมาพัน
หน้าพระที่นั่ง จึงถือทวนสะพายแส้แผ่นขึ้นหลังม้า พาควบออกไปนอกเมือง ผงคลีกลุ้มตลบมีดไป
แลมิได้เห็นตัวม้าและคน

ฝ่ายเสนาบดีก็ร้องอื้ออึงว่า อ้ายมอญโกหกมันลวงพระองค์หนักกลับไปเมืองหงสาวดีแล้ว
พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ทรงฟังเสนาบดีว่าดังนั้นก็ตกพระทัย จึงให้หาผู้คุมเข้ามาตริสถามด้วย
พระองค์ว่า สมิงพระรามจะล่อลวงเราหนีไปจริงหรือประการใด

ผู้คุมก็กราบทูลว่า อันสมิงพระรามผู้นี้มีความสัตย์ซื่อมั่นคงนัก ซึ่งจะหนีพระองค์ไปนั้น
ข้าพเจ้าเห็นหาเป็นไม่ เพราะม้าตัวนี้เป็นลูกม้าหนุ่มยังมิได้พาदानมีกำลังนัก สมิงพระรามจึง
ควบไปไกล หวังจะทรมาณให้เหนื่อยอ่อนลง จึงจะฝึกสอนได้โดยง่าย ข้าพเจ้าเห็นคงจะกลับมา
ขอพระองค์ทรงเสด็จคอยท่าอยู่ก่อนเถิด

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องได้ทรงฟังผู้คุมทูลดังนั้นก็ยังไม่คลายพระวิตก มิได้เสด็จ
เข้าตริสบัญชาการด้วยเสนาบดีทั้งปวง ตั้งพระทัยคอยท่าสมิงพระรามอยู่

ฝ่ายสมิงพระรามขึ้นม้าควบไป แต่เวลาเช้าจนสามโมงบ่าย ฝึกหัดม้านั้นให้รู้จัก
ทำนองรบรับได้แคล่วคล่องสันทัดแล้ว ก็ชักม้าสะบัดอย่างน้อยเป็นเพลงทวนกลับเข้ามา เสนาบดี
ทั้งปวงแลเห็นสมิงพระรามขี่ม้ามาแต่ไกล ก็ร้องอื้ออึงขึ้นว่าสมิงพระรามกลับมาแล้ว
เหมือนคำผู้คุมทูลจริงทุกประการ

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องทอดพระเนตรเห็น ก็ดีพระทัยนักจึงตรัสสรรเสริญว่าสมิงพระรามนี้
นับว่าเป็นชายผู้หนึ่ง มีความสัตย์ซื่อยิ่งนัก และกล้าหาญเข้มแข็ง รู้ศิลปศาสตร์สันทัดหาตัว
เปรียบเสมอมิได้

ใบความรู้ หมายเลข ๓
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามเลือกม้าศึก” (ต่อ)

ฝ่ายสมิงพระรามก็ชักม้าร่ำเป็นเพลงทวนเข้ามา จนถึงหน้าพระที่นั่งก็ลงจากหลังม้า เข้าเฝ้ากราบถวายบังคมพระเจ้ามณฑิรทองแล้วทูลว่า ข้าพเจ้าได้ม้าสมคะเนชอบใจแล้ว อันศิระกามะนีนั้นก็อยู่ในเงื้อมมือข้าพเจ้า จะเอามาถวายพระองค์ให้จงได้ ข้าพเจ้าจะขอรับ พระราชทานขอเหล็กกับตะกรวยใบหนึ่งสำหรับผูกข้างม้า เมื่อข้าพเจ้าตัดศิระกามะนีขาดแล้ว จะได้รับเอาศิระกามะนีให้ทันตกลงถึงดิน ไส้ในตะกรวยซึ่งแขวนไปกับข้างม้านั้นเข้ามาถวายพระองค์

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๑๓-๑๑๖

ใบความรู้ หมายเลข ๔
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา

“สมิงพระรามสู้กับกามะนีทหารเอกของพระเจ้ากรุงจีน”

สมิงพระรามสู้กับกามะนีทหารเอกของพระเจ้ากรุงจีน

ครั้นถึงวันนัดกำหนดแล้ว กษัตริย์ทั้งสองก็พร้อมไปด้วยพยุหเสนาแห่หน้าหลังเป็นอันมาก ตามขบวนพิชัยสงครามเสด็จไปสู่ท้องสนาม ขึ้นยังที่พลับพลาประทับพร้อมกัน

ฝ่ายกามะนีก็แต่งตัวใส่เสื้อหุ้มเกราะแล้วด้วยทองเป็นอันงาม คาดสายรัดเอวประดับหยกเหน็บกระเป๋ ขึ้นขี่ม้าราทวนออกมา ณ ท้องสนาม

ฝ่ายสมิงพระรามก็แต่งตัวใส่เสื้อชมพูขลิบทองจีบเอว โปกผ้าชมพูขลิบแล้วไปด้วยทองใส่กำไลต้นแขนปลายแขนแหวนสอดก้อยแล้วไปด้วยเนวรัตน์ แต่ล้วนทองเป็นอันงาม แล้วสอดดาบสะพายแล่งขึ้นม้า ฟ้อนรำเป็นเพลงทวนออกมายังท้องสนาม

แลเห็นกามะนีขี่ม้าแต่งตัวหุ้มเกราะอยู่ ไม่เห็นสำคัญที่จะหมายแทงได้จึงคิดว่ากามะนีคนนี้ชำนาญ ในเพลงทวนว่องไวนักแล้วก็หุ้มเกราะใส่เสื้อบังอยู่ยังไม่เห็นช่องที่จะสอดทวนแทงแห่งใดได้ จำจะชวนให้รำ ดูสำคัญก่อน อนึ่งเล่ากำลังม้าก็ยิ่งกำกั่งกันอยู่กับกำลังม้าเรา จำจะขับเคียงกันไปก่อนจึงจะหย่อนกำลังลง เห็นจะเสียที่ทำงานองจึงเอาชัยชนะได้โดยง่าย

คิดแล้วก็ให้ล่ำร้องแปลไปว่า เราทั้งสองเป็นทหารเอกอันประเสริฐ จะสู้กันครั้งนี้เป็นที่สุด จะไว้เกียรติยศการงานจนตลอดกาลปาวสาน ครั้นจะสู้กันเอาแพ้ชนะที่เดียวก็หาสิ้นฝีมือไม่ เราทั้งสองอย่าเพื่อทำอันตรายแก่กันก่อน ให้ท่านรำเพลงทวนถวายไปให้สิ้นฝีมือแล้ว เราจะรำตามท่านให้เหมือนจงได้ แล้วเราจะรำให้ท่านรำตามเราบ้างให้สิ้นฝีมือเหมือนกัน ให้พระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ทอดทัตศนาเจริญพระเนตรและทแกล้วทหารทั้งสองฝ่ายดูเล่นเป็นขวัญตา ถ้าเรารำสิ้นเพลงหยุดหายใจเหนื่อยแล้ว เมื่อจะสู้กันเอาแพ้และชนะนั้นจึงจะบอกกัน ให้รู้ตัวทั้งสองฝ่าย

กามะนีได้ฟังล่ำร้องออกมาดังนั้นก็มีความยินดีนัก จึงร้องตอบมาว่าชอบแล้ว แต่เราเป็นแขกมาท่านเป็นเจ้าของบ้าน เราจะรำก่อนให้ท่านทำตามเราไปเถิด

ใบความรู้ หมายเลข ๔

ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา

“สมิงพระรามสู้กับกามะนีทหารเอกของพระเจ้ากรุงจีน”

(ต่อ)

ว่าแล้วกามะนีก็ขับม้าสะบัดอย่างเป็นเพลงทวนฟ้อนรำออกมา สมิงพระรามก็ขับมาฟ้อนรำตามกามะนีได้ทุกเพลง

ขณะเมื่อสมิงพระรามรำตามกันนั้น พระเจ้ากรุงต้าฉิงและพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องทอดพระเนตรเห็นทหารเอกทั้งสอง รำเยื้องกรายตามขบวนเพลงทวน ดูท่วงที่รับรองว่องไวนักงามเป็นอัศจรรย์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เปรียบประดุจได้เห็นเทพยดาและพิทยาธรอันรำณรงค์ประลองกันใจกลางสนาม นายทัพนายกองทแกล้วทหารทั้งสองฝ่ายก็สรรเสริญกามะนีและสมิงพระรามว่าเหมือนเทพยดาลงฟ้อนรำกลางสนามยิ่งนัก มีตาสองตาดูมีทันเลย ดูกามะนีแล้วกลับมาดูสมิงพระรามเล่า ดูสมิงพระรามแล้วกลับมาดูกามะนีเป็นขวัญตาอย่างยิ่ง ครั้นกามะนีรำสิ้นเพลงแล้ว สมิงพระรามก็รำให้กามะนีรำตามบ้าง

ขณะเมื่อสมิงพระรามรำสิ้นเพลงทวนแล้ว แกล้งทำกลอุบายหวังจะดูช่องเกราะหมายสำคัญ ที่จะสอดทวนแทงนั้น ก็สร้างทำยกแขนซ้ายเหยียดตรงเหยียดแขนขวาเบื้องบนแล้วทำยื่นควมม้าไปมา แล้วกลับห้อยศีรษะลงบ้าง แล้วทำกลับเอาหลังนอนลงควบกวเวียนไปต่าง ๆ

กามะนีหารู้กลไม่ สำคัญว่าเพลงทวนฝ่ายพม่าตั้งนั้นจริง ก็มีได้สงสัย รำตามไปสิ้นทุกประการ สมิงพระรามทอดตาแลดู เห็นเป็นช่องไต้รักแร้ทั้งสองเป็นหว่างอยู่พอจะสอดทวนแทงได้ แล้วเมื่อกลับศีรษะลงมานั้น เห็นเกราะซ้อนท้ายหมวกเปิดออกพอจะย่อนฟันได้แห่งหนึ่งหมายสำคัญได้ถนัดมั่นคงแล้ว ก็ชักม้าหยุดพักพอหายเหนื่อยจึงให้ล่ามร้องบอกว่า เราทั้งสองรำถวายก็สิ้นเพลงด้วยกันแล้ว ทีนี้เราทั้งสองจะสู้กันเอาแพ้และชนะแก่กัน

กามะนีได้ฟังดังนั้นก็ขับม้าเข้ามา สมิงพระรามก็ขับม้าออกไปสู้กันเป็นหลายสิบเพลงต่างคนต่างรับรองว่องไว ยังหาเพลิงพล้ำแก่กันไม่ สมิงพระรามจึงคิดว่า ถ้าจะสู้กันอยู่ฉะนี้เห็นจะเอาชัยชนะยาก ด้วยม้ากามะนีก็ยังมีถอยกำลัง จำจะลวงให้ม้ากามะนีหย่อนกำลังลงจงได้จึงจะทำถนัด คิดแล้วแกล้งทำเป็นเสียทีควมม้าหนีออกไป กามะนีเห็นได้ทีก็ควมม้าทะลวงไล่ตามม้าสมิงพระรามไป

ครั้นสมิงพระรามแลเห็นกามะนีควมม้าเต็มกำลังแล้วมีทัน ก็สร้างรอม้าไว้หวังจะดูท่วงที่เห็นกามะนียังไกลเชิงนังกอยู่ สำคัญได้ว่าเหวี่ยงม้ากามะนีตกจนถึงกับก็รู้ว่าม้าหย่อนกำลังลงแล้วจึงชักม้าวกเป็นเพลงโคมเวียน เข้ารับกามะนี กามะนีชักม้าเป็นเพลงผ่าหมากแลกลเปลี่ยนกันต่าง ๆ ฝ่ายม้ากามะนีหอบรอนหย่อนกำลังลงกลับตัวตามเพลงไม่ทัน

ใบความรู้ หมายเลข ๔

ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา

“สมิงพระรามสู้กับกามะนีทหารเอกของพระเจ้ากรุงจีน

(ต่อ)

สมิงพระรามได้ทีก็สอดทวนแทงถูกซอกกรักแร่กามะนี กามะนีเอนตัวลงสมิงพระรามจึงชกดาบกระแทบเข้าฟันย้อนตามกลีบเกราะขึ้นไป ต้องศีรชะกามะนีขาดอกตกลงมายังมีทันถึงดิน ก็เอาขอเหล็กสับศีรชะกามะนีได้ ใส่ตะกรวยแล้วก็ชกม้าฟ้อนรำเป็นเพลงทวนเข้ามาตรงหน้าพลับพลาพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง

พระเจ้ากรุงจีนและนายทัพนายกองทแกล้วทหารทั้งปวงเห็นดังนั้นก็อัศจรรย์ยิ่งนัก จึงให้ทหารไปเอาศพกามะนีมาทำศีรชะต่อเข้า ใส่หีบไปฝังเสียในที่สมควร พระเจ้ากรุงจีนก็เสด็จกลับเข้าค่าย สมิงพระรามก็เอาศีรชะเข้ามาถวายพระเจ้ามณฑิยรทอง พระเจ้ามณฑิยรทองทอดพระเนตรเห็นดังนั้นก็มีพระทัยยินดีนัก แล้วเสด็จกลับคืนเข้าสู่พระนคร

ฝ่ายพม่าเสนาบดีขุนนางน้อยใหญ่ไพร่พลทั้งปวงก็สรรเสริญสมิงพระรามว่ามีขันนุชย์เลยเสมอเทพยดา แต่ศีรชะกามะนีนั้นก็มิให้ตกถึงดิน เอาขอเหล็กสับเอาได้ดังทูลไว้ทุกประการ

ฝ่ายเสนาบดีนายทัพนายกองจีนทั้งปวง ครั้นเห็นเสียกามะนีดังนั้นแล้วก็โกรธ จึงกราบทูลพระเจ้ากรุงจีนว่า พระองค์เสด็จยাত্রาทัพมาครั้งนี้ ตั้งพระทัยจะทำสงครามให้พระเจ้ากรุงอังวะอยู่ในเงื้อมพระหัตถ์ ถึงมาตราว่าเสียกามะนีทหารเอกแล้ว ไซ้ข้าพเจ้าทั้งปวงนี้จะตีกรุงอังวะถวายไม่ได้นั้นหามิได้ เสียแรงดำเนินกองทัพเข้ามาเหยียบถึงชานกำแพงเมืองแล้ว จะกลับไปเปล่านี้ได้ความอัปยศแก่พม่านัก ทำไมกับเมืองอังวะสักหีบมือหนึ่งเท่านั้นจะเอาแต่มูลดินทิ้งเข้าไปในกำแพงเมืองคนละก้อน ๆ เท่านั้น ถมเสียให้เต็มกำแพงเมืองในเวลาเดียว ก็จะได้ พระเจ้ากรุงจีนได้ฟังก็ตรัสห้ำมนายทัพนายกองทแกล้วทหารทั้งปวงว่าเราเป็นกษัตริย์ผู้ใหญ่อันประเสริฐ ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แก่เขาแล้ว จะกลับคำไปดังนั้นหาควรไม่ พม่าทั้งปวงจะชวนกันดูหมิ่นได้ว่าจีนพูดมิจริง เรารักสัตย์ยิ่งกว่าทรัพย์ อย่าว่าแต่สมบัติมนุษย์นี้เลย ถึงท่านจะเอาทิพยสมบัติของสมเด็จพระจอมรินทร์มายกให้เรา เราก็มิได้ปรารถนา ตรัสดังนั้นแล้วก็สั่งให้เลิกทัพเสด็จกลับไปยังกรุงจีน

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๑๗-๑๒๐

ใบความรู้ หมายเลข ๕
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องบำเหน็จความชอบ”

พระเจ้ามณฑิยรทองเสด็จออกทรงบัญชาการพร้อมด้วยเสนาพฤตมาตย์ราชบุโรहितทั้งปวงจึงตรัสว่าโหรซึ่งดูชะตาเมืองว่าไม่ขาด พระชันษาเล่าก็ได้อยุ่นานไปจะได้ลาภอันประเสริฐอีกนั้น ก็ต้องด้วยคำทำนาย จึงให้พระราชทานบำเหน็จและเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอันมาก แล้วพระราชทานบ้านส่วยแห่งหนึ่งให้เป็นค่าผลหมากรักด้วย และหญิงม่ายเจ้าของม้านั้นก็พระราชทานเครื่องอุปโภคบริโภคให้ตามสมควรและอำเภอบางแห่งซึ่งอยู่นั้นก็ให้ขึ้นแก่หญิงม่ายนั้น

แล้วตรัสว่าพระเจ้ากรุงจีนยกพลท้าวทหารมาเหยียบเมืองเราครั้งนี้ประดุจดังแผ่นดินจะถล่มลงหาจะมีผู้ใดที่จะรับสู้ต้านทานไม่ ครั้งนี้สมิงพระรามรับอาสากู้เมืองเราไว้ได้ช่วยชนะแล้ว ศักดิ์จีนยกทัพเล็กกลับไป สมิงพระรามมีความชอบมาก บัดนี้ควรเราจะให้สมิงพระรามเป็นมหาอุปราช และราชธิดาเราจะประทานให้เป็นบาทบริจาริกาด้วยตามสัญญาจึงจะชอบ ท่านทั้งปวงจะเห็นเป็นประการใดเสนาพฤตมาตย์ราชกระวีมนตรีमुखทั้งปวงยังมีทันจะกราบทูล

ขณะนั้นสมิงพระรามเฝ้าอยู่ด้วย ครั้นได้ฟังพระราชโองการก็กราบทูลว่าข้าพเจ้ารับอาสาพระองค์ครั้งนี้ มีความปรารถนาสี่ประการ คือข้าพเจ้าต้องพ้นจากการตรากตรำลำบากอยู่นานแล้ว หวังจะให้พ้นจากเครื่องจองจำหนึ่งจะไว้ฝีมือให้เป็นเกียรติยศไปชั่วกาลปาวสานหนึ่ง จะให้พระองค์ฆ่าข้าพเจ้าหนึ่ง ถ้าพระองค์มีฆ่าข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะขอกราบถวายบังคมลากลับไปเมืองหงสาวดีหนึ่ง เป็นความปรารถนาสี่ประการ ซึ่งพระองค์จะพระราชทานให้ข้าพเจ้าเป็นมหาอุปราช และพระราชทานพระราชธิดานั้น พระคุณหาที่สุดมิได้ ข้าพเจ้ามิได้รับพระราชทานแล้วจะขอคืนถวายไว้ดั่งเก่า

ใบความรู้ หมายเลข ๕

ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา

“พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องบำเหน็จความชอบ (ต่อ)”

พระเจ้ามณฑลเทียรทองได้ทรงฟังก็ทรงพระดำริว่า สมิงพระรามคนนี้มีเสียที่ที่เกิดมาเป็นเชื้อชาติทหารนับว่าชายชาติตรีแท้ มิได้เกรงกลัวแก่ความตาย ทั้งราชสมบัติก็มีใครได้รักใคร่ แล้วองอาจแกกล้าหาญผู้ใดเปรียบเสมอมิได้ ครั้นจะฆ่าเสียตามคำบัดนี้เล่าก็มีควร เขาได้มีคุณแก่เราช่วยกู้พระนครไว้เป็นความชอบใหญ่หลวงยังเสียดายนัก ครั้นจะปล่อยให้กลับไปเมืองหงสาวดีเล่า การสงครามพระเจ้าราชาธิราชกับเราก็กังคังพันกันอยู่หาขาดกันไม่ ทรงพระดำรินั้นแล้ว ก็ทรงนิ่งอยู่มิได้ตรัสประการใด แล้วก็เสด็จเข้าข้างใน

ฯลฯ

[พระมเหสีพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องชักจูงให้พระราชธิดายอมรับสมิงพระราม]

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๐-๑๒๑

ใบความรู้ หมายเลข ๖
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องประทานตำแหน่งและพระราชธิดา
ให้สมิงพระราม”

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องประทานตำแหน่งและพระราชธิดาให้สมิงพระราม

ครั้งเวลาวันหนึ่ง เสด็จออกพร้อมด้วยเสนาบดีข้าราชการทั้งปวง พระองค์จึงตรัสแก่สมิงพระรามว่า ท่านอาสาสู้พระนครเราไว้ได้ครั้งนี้ มีพระเกียรติยศปรากฏไปแก่ประเทศราชธานีทั้งปวงจนตลอดกาลปาวสาน ซึ่งท่านจะไม่รับรางวัลนั้นมิชอบ ดุจทำลายเกียรติยศเราให้เสื่อมเสีย เพราะจะเป็นที่ติเตียนแก่กษัตริย์ทั้งปวงท่านดำริดูจงควรเถิด

สมิงพระรามได้ฟังดังนั้นก็คิดว่า เรารับอาสาทำความชอบครั้งนี้คิดจะแก้ตัวกลับไปเมืองเมื่อพระเจ้ามณเฑียรทองมีทรงพระอนุชาจะหวนวงเหนียวไว้ฉะนี้ ครั้นเราจะหนีไปก็จะเสียสัตย์หาควรไม่ ทั้งนี้ก็ตามแต่ว่าสนา เมื่อพระเจ้าอังวะจะโปรดพระราชทานพระราชธิดาแล้ว เราจะอยู่ชมรสนางพม่าเสียก่อน เมื่อจะมีโอกาสหวานดีกว่าสมอญกระมัง ถ้าแม้บุญยังจะกลับไปเมืองหงสาวดีได้โดยสัตย์

คิดแล้วจึงทูลว่า ซึ่งพระองค์ทรงพระราชทานที่มหาอุปราชแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีรับนั้นเหตุด้วย พระราชบุตรของพระองค์ยังมีอยู่ อนึ่งข้าพเจ้าเล่าก็ต่างประเทศภาษา อุปมาดั่งนกเค้า ถึงแม้กำลังอยู่ก็จริง แต่ตกเข้าอยู่ในท่ามกลางฝูงกาเมื่อกลางวัน ข้าพเจ้าจะบัญชาราชกิจฉันทใด ครั้นข้าพเจ้ามีรับบำเหน็จรางวัลเล่าก็จะเสียราชประเพณีของพระองค์ไป ข้าพเจ้าจะยอมเป็นทหารอยู่กับพระองค์แล้ว แต่จะขอรับพระราชทานความอนุชาอยู่สองประการ ประการหนึ่งห้ามมิให้คนทั้งปวงเรียกว่าเชลย ถ้าผู้ใดมีฟังขึ้นเรียก ข้าพเจ้าได้ยินแล้วก็จะถวายบังคมลากลับไปเมืองหงสาวดี ประการหนึ่งถ้ามีสงครามสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชมาเมื่อใด ข้าพเจ้ามิขอเข้าทำสงครามด้วยทั้งสองฝ่าย แม้นมีสงครามกษัตริย์อื่นมา ข้าพเจ้าจะขอรับอาสาสู้รบกว่าจะสิ้นชีวิต ถ้าพระองค์โปรดอนุชาความสองประการนี้แล้ว ข้าพเจ้าก็จะยอมรับพระราชทานรางวัลอยู่ด้วยพระองค์สืบไป

ใบความรู้ หมายเลข ๖
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องประทานตำแหน่งและพระราชธิดา
ให้สมิงพระราม” (ต่อ)

พระเจ้ามณฑิยรทองได้ทรงฟังก็ดีพระทัยนัก จึงตรัสว่าเหตุเท่านี้เราจะอนุญาตให้ได้
อย่างไรว่าแต่ท่าน จะขออนุญาตเท่านั้นเลย ถึงจะให้มากกว่านี้สักร้อยประการ ถ้าควรแล้วเราจะ
อนุญาตให้ท่านสิ้น จึงสั่งให้เสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวงให้ตีฆ้องร้องป่าว
ทั่วทั้งพระนครว่า ตั้งแต่นี้ไปให้คนทั้งปวงเรียกว่า เจ้าสมิงพระรามกู้เมือง ถ้าผู้ใดเรียกขาน
แล้วจะฆ่าเสียให้สิ้นทั้งโคตร ถ้าเราแต่งการอภิเษก สมิงพระรามขึ้นเป็นอุปราชแล้วให้ออกนามว่า
พระมหาอุปราชผดุงพระนคร

เสนาบดีข้าราชการใหญ่น้อยรับรับสั่งแล้วก็ถวายบังคมลาออกจากเฝ้า จึงแต่งคนให้เที่ยว
ตีฆ้องร้องป่าวไปทั่วกรุงรัตนบุรีอังวะ ชาวเมืองทั้งปวงรู้แล้วก็เกรงพระราชอาญา ต่างคนชวนกัน
สรรเสริญพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องว่า พระเจ้าอยู่หัวของเราทรงโปรดทแกล้วทหารรักยิ่งกว่า
พระราชธิดาอันเกิดแต่พระอูระ หวังจะบำรุงพระนครให้คนทั้งปวงอยู่เป็นสุข และจะให้เข้าศึก
ย้าเกรงพระเดชานุภาพจึงทรงปลุกเลี้ยงสมิงพระรามไว้ ตั้งให้เป็นมหาอุปราชแล้วชมฝีมือ
และบุญญาธิการสมิงพระรามเป็นอันมาก

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๑-๑๒๓

ใบความรู้ หมายเลข ๗
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามน้อยใจ หนีกลับหงสาวดี”

สมิงพระรามน้อยใจ หนีกลับหงสาวดี

พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องจึงตรัสสั่งให้ปลุกตำหนักใหญ่อย่างทึ่มหาอุปราช และแต่งการเฉลิมพระตำหนักเครื่องภักษาทั้งปวงเสร็จแล้ว พระโหราจึงถวายฤกษ์อันเป็นศุภมงคล เข้าพิธีเฉลิมพระตำหนักพร้อมด้วยพระญาติวงศ์ พราหมณ์พฤตมาตย์ราชบุโรหิตทั้งปวง อภิเชกพระราชธิดากับเจ้าสมิงพระรามเป็นมหาอุปราชตามราชประเพณีมาแต่ก่อนแล้ว พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องก็พระราชทานเครื่องยศสำหรับที่ลูกหลวงเอกให้สมิงพระรามเป็นมหาอุปราช ครั้งนั้นกรุงรัตนบุรีอั้งวะที่เจียบสงบศึกลง สมณพราหมณ์อาณาจักรอยุธยาอยู่เย็นเป็นสุข

ครั้นอยู่มาประมาณสามเดือน พระราชธิดาพระเจ้ามณฑิยรทองก็ทรงพระครรภ์ถ้วนไตรมาสแล้วก็ประสูติพระราชโอรส พระเจ้ามณฑิยรทองได้ทราบก็มีพระทัยเสน่หายิ่งนักเสด็จไปรับพระราชนัดดาด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ แล้วพระราชทานเครื่องประดับทั้งปวงสำหรับพระราชกุมารโดยชบวนลูกหลวงเอก

ครั้นพระราชกุมารมีชันษาได้ขวบเศษ พออย่างพระบาทดำเนินได้ พระเจ้ามณฑิยรทองเสด็จออกจากราชการครั้งใด ก็ทรงอุ้มพระราชนัดดาขึ้นนั่งเหนือพระเพลาทุกครั้ง อยู่มาวันหนึ่งทรงอุ้มพระราชนัดดา เสด็จออก ณ พระที่นั่งพร้อมด้วยเสนาบดีทั้งปวง สมิงพระรามมหาอุปราชก็เฝ้าอยู่ที่นั่นด้วย ฝ่ายพระราชกุมารเป็นทารกยังทรงพระเยาว์ไม่แจ้งความ กำัดคคะนองลูกจากพระเพลา ยืนขึ้นยุตพระอังสาพระเจ้ามณฑิยรทองไว้แล้วเอื้อมพระหัตถ์ขึ้นไปเล่นบนที่สูง พระเจ้ามณฑิยรทองฝันพระพักตร์มาทอดพระเนตรเห็นดังนั้นก็ตรัสปลงพระโอรสออกไปว่าลูกอ้ายชื่อนี้กล้าหาญนัก นานไปเห็นองอาจแถมมังรายกะยอฉะวาได้ สมิงพระรามได้ยินพระเจ้าฝรั่งมังฆ้องดังนั้นก็น้อยใจ จึงคิดว่าครั้งนี้สิ้นวาสนากันแล้ว เป็นผลที่เราจะได้กลับไปเมืองหงสาวดีด้วยความสัตย์

ครั้นพระเจ้ามณฑิยรทองเสด็จขึ้นแล้ว ฝ่ายสมิงพระรามก็กลับมาที่อยู่จึงเขียนหนังสือสองฉบับ ฉบับหนึ่งซ่อนไว้ใต้หมอน ฉบับหนึ่งเหน็บพกไว้ แล้วคิดเป็นห่วงอาลัยบุตรและพระราชธิดา แล้วหักจิตข่มลงได้ มิได้บอกผู้ใด พระราชธิดาอันเป็นที่รักนั้นก็มิแจ้งให้รู้ กลัวจะห้ามปรามขัดขวาง ความจะทราบถึงพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง จึงเอาเบาะบังเหียนมาผูกม้าซึ่งขี่คู่กับกามะนีนั้น แล้วจัดแจงแต่งกายนุ่งห่มเสร็จ ถือนวนสะพายดาบแผ่นขึ้นหลังม้า ควบนี้ออกจากเมืองอั้งวะ

ใบความรู้ หมายเลข ๗
ราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา
“สมิงพระรามน้อยใจ หนีกลับหงสาวดี” (ต่อ)

ฝ่ายพม่าชาวเมืองเห็นก็ร้องอื้ออึงขึ้นว่า มหาอุปราชาผดุงพระนครหนีไปแล้ว ความทราบถึงเสนาบดี เสนาบดีก็รีบเข้าไปกราบทูลพระเจ้ามณฑลไชยรทอง พระเจ้ามณฑลไชยรทองได้แจ้งแล้วก็เสด็จตักพระทัยจึงสั่งให้จัดทัพม้าพันหนึ่ง ไปตามเจ้าสมิงพระราม สมิงพระรามก็ควมม้าหนีมาเต็มพักม้าแล้ว ก็หยุดพักม้านั่งคอยท่าอยู่กลางท้องนาใต้ต้นไม้แห่งหนึ่ง มีต้นตาลเรียงอยู่ที่นี่สามต้น สูงประมาณสิบห้าวาสิบหกวา มีผลสุกต้นละสี่ทะลายบ้างห้าทะลายบ้าง

ครั้นแลเห็นทัพพม่ายกตามมาแต่ไกล จึงขึ้นบนหลังม้า ชักม้าฟ้อนรำเป็นเพลงทวนแล้วพุ่งผลตาลสุกทั้งสามต้นหล่นลงที่ละผล มือขวารับทวนมือซ้ายรับผลตาลหล่นลงมา หาทันจะตกถึงดินไม่ แล้วก็โยนไปให้นายทัพนายกองพม่า นายทัพนายกองพม่าเห็นดังนั้นก็ตกใจหยุดยืนอยู่สิ้น กลัวขยาดฝีมือนัก ไม่มีผู้ใดจะสามารถเข้าหักหาญจับกุมได้ ก็ค่อยรอดตามมาจนสุดแดน สมิงพระรามจึงเอาหนังสือนั้นใส่ไม้ค้ำปักไว้ แล้วก็รีบควมม้ากลับเข้ากรุงหงสาวดี

จากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๓-๑๒๔

ใบงาน “เรียงลำดับเหตุการณ์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวราชาธิราช ตอน สมิงพระรามอาสา ให้ถูกต้อง

๑. สมิงพระรามขี่ช้างบุกไปช่วยสมิงนครอินทร์ที่ถูกพม่าจับตัวไปและสังหารพม่าหลายคน
พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องชื่นชมสมิงพระราม
๒. สมิงพระรามน้อยใจหนีกลับหงสาวดี
๓. สมิงพระรามอภิเษกกับพระราชธิดา และมีพระกุมาร
๔. สมิงพระรามขี่ช้างพลายประกายมาศเข้าโจมตีพม่า ช้างตกหล่ม สมิงพระรามถูกจับเป็นเชลย
๕. พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องอุ้มพระราชธิดา ด้วยวัยที่กำลังชรา ทำให้พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องตรัสออกมา
โดยไม่ตั้งใจว่า “อ้ายลูกเขลยคนนี้กล้าหาญนัก”
๖. พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องแต่งตั้งสมิงพระรามเป็นอุปราชและพระราชทานพระธิดาให้ สมิงพระราม
ยอมรับบำเหน็จ แต่มีข้อแม้ ๒ ประการ คือ ห้ามผู้ใดเรียกตนว่าเชลย และเมื่อมีศึกกับพระเจ้า
ราชาธิราชจะไม่ขอเข้าด้วยทั้ง ๒ ฝ่าย
๗. พระเจ้ากรุงจีนระดมไพร่พลมารุกรองวะให้ส่งทหารที่มีฝีมือมารบกับกามะนีผู้มีฝีมือ
ในการขี่ม้าแทงทวน
๘. ขาวนี้ทราบไปถึงสมิงพระรามที่อยู่ในคุก จึงอาสาอกรบกับกามะนีและเอาชนะได้ในที่สุด

ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์โดยนำตัวเลขหน้าเหตุการณ์มาใส่ในวงกลมตามลำดับ

The diagram consists of two rows of four empty oval shapes each. The top row has arrows pointing from left to right between the ovals. The bottom row has arrows pointing from right to left between the ovals. This layout is designed for students to write the numbers 1 through 8 in the correct chronological order of the events.

ใบความรู้ “คำเชื่อม”

คำเชื่อม

การใช้ภาษาอธิบายหรือเล่าเรื่องราวใด ๆ ข้อความนั้น ๆ ต้องต่อเนื่องกันวิธีการทำให้ข้อความต่อเนื่องกัน วิธีหนึ่งคือ การใช้คำเชื่อมเพื่อเชื่อมคำ ประโยคหรือข้อความเข้าด้วยกัน การเชื่อมหน่วยทางภาษามีทั้งการเชื่อมหน่วยที่เสมอภาคกัน เช่น เชื่อมคำกับคำ เชื่อมประโยคกับประโยค หรือเชื่อมข้อความกับข้อความ และการเชื่อมหน่วยที่ไม่เสมอภาคกัน เช่น เชื่อมอนุประโยคเข้ากับमुख्यประโยค การเชื่อมนั้นอาจเชื่อมเพื่อแสดงการรวมกัน แสดงความแย้งกัน แสดงเหตุผล หรือแสดงความหมายอื่นก็ได้

คำที่พิมพ์ด้วยตัวหนาต่อไปนี้เป็น**คำเชื่อม**ที่เชื่อมคำกับคำ

แสดงความรวมกัน เช่น **ที่กับน้อง** ยายกะตา **อ่านและเขียน**

แสดงการเลือก เช่น **หมูหรือเนื้อ** **ขนมหรือผลไม้**

คำที่พิมพ์ด้วยตัวหนาต่อไปนี้เป็น**คำเชื่อม**ที่เชื่อมประโยคกับประโยค

แสดงความรวมกัน เช่น **เขาชอบอ่านหนังสือและชอบฟังเพลง**

แสดงความแย้งกัน เช่น **พี่ขยันทำขนม แต่น้องขยันจัดบ้าน**

แสดงการเลือก เช่น **คุณจะกินอาหารไทยหรือจะลองอาหารจีน**

คำที่พิมพ์ด้วยตัวหนาต่อไปนี้เป็น**คำเชื่อม**ที่เชื่อมประโยคอนุประโยคเข้ากับ मुख्यประโยค

ครูที่มาใหม่เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนนี้

(**ครู**เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนนี้ เป็นमुख्यประโยค

ที่มาใหม่ เป็นอนุประโยค)

เขาพูดไม่ชัด ฉันจึงฟังไม่เข้าใจ

(**เขา**พูดไม่ชัด เป็นमुख्यประโยค

ฉันจึงฟังไม่เข้าใจ เป็นอนุประโยค)

ที่เขาบอกมานั้นเป็นความจริง

(**เป็น**ความจริง เป็นमुख्यประโยค

ที่เขาบอกมานั้น เป็นอนุประโยค)

เขาทำงานหนักเพื่อให้ลูก ๆ สบาย

(**เขา**ทำงานหนัก เป็นमुख्यประโยค

เพื่อให้ลูก ๆ สบาย เป็นอนุประโยค)

จากหนังสือวิธีวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๒๓-๒๔

ใบความรู้ “คำอุทาน”

คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกตกใจ ดีใจ แสดงความรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ทน หรือเพื่อแสดงเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง คำอุทาน เป็นคำกล่าวขึ้นต้นประโยค มักมีเครื่องหมายอัศเจรีย์กำกับหลังคำอุทาน

ตัวอย่างคำอุทานแสดงความรู้สึก

ตกใจ	เช่น	ว้าย! โผล่มาเงียบ ๆ
แปลกใจ	เช่น	อ้าว! ไม่สนุกหรือก้อย
ดีใจ	เช่น	ไชโย! สอบเสร็จแล้ว
โล่งใจ	เช่น	เฮ้อ! คอนเสิร์ตจบซะที
ห้าม	เช่น	จู้จี้! ก้อยอย่าเที่ยวว่าใครเขา

จากหนังสือวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๑๐

ใบความรู้ “คำวิเศษณ์”

คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ คือ คำซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา ในงานเขียนเชิงพรรณนาอาจพบคำวิเศษณ์ได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เขียนต้องการบรรยายหรือพรรณาลักษณะเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งของกริยา เช่น พุดเนิบ ๆ ร้องงอแง เดินกันขำก๊ากไหว เล่นฉิว หอมกรุ่น ฯลฯ

คำวิเศษณ์ และคำที่ใช้เป็นวิเศษณ์มักปรากฏอยู่หลังกริยาหรือกริยาวลีมีหลายลักษณะ เช่น

๑. คำวิเศษณ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาโดยตรง เช่น ชัยนิจัง สนุกทีเดียว ทำเอง ระวังหน่อย อธิบายอีก เทียบไปเรื่อย คงไม่มากระมัง จัดการทันที เป็นต้น

๒. คำวิเศษณ์ที่มีความหมายเป็นคำถาม เช่น มาทำไม พุดไปใย ทำไหน ป่วยเพราะเหตุใด ถูกลงโทษเพราะอะไร เป็นต้น

๓. คำที่ใช้ขยายกริยาเพื่อบอกเวลา เช่น ทำงานกลางคืน มาโรงเรียนเช้า ๆ บานสาย ๆ นัดไว้พรุ่งนี้ พบกันตะกี้ เป็นต้น

๔. คำที่แสดงลักษณะเฉพาะของกริยา เช่น กัดฟันกรอด ๆ เคี้ยวกรวม ๆ สั่นจู้ คมกริบ พุดน้ำไหลไฟดับ โกรธเป็นพินเป็นไฟ

คำที่นำด้วยคำว่า โดย อย่าง เป็น และใช้ขยายหน่วยกริยา เช่น

โดยดี ในประโยคที่ว่า เขาปฏิบัติตามคำสั่งโดยดี

โดยทั่วไป ในประโยคที่ว่า โดยทั่วไปคนเราชอบให้คนอื่นเอาใจ

อย่างประณีต ในประโยคที่ว่า เขาจัดแจกันอย่างประณีต

อย่างเรียบร้อย ในประโยคที่ว่า นักเรียนเดินเข้าห้องประชุมอย่างเรียบร้อย

เป็นอันขาด ในประโยคที่ว่า เขาไม่ยอมโก่งกินเป็นอันขาด

จากหนังสือวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๕

ใบความรู้ “ประโยค”

ประโยค

คำเป็นหน่วยทางภาษาที่มีความหมายและใช้สื่อสารกันได้ แต่ถ้าเราต้องการสื่อสารให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ครอบคลุมเรื่องทั้งหมดอย่างดี ต้องใช้คำหลายคำมาเรียงประกอบกันเป็น**ประโยค** ประโยคจึงเป็นหน่วยทางภาษาที่ใช้สื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ได้สมบูรณ์ โดยมากประโยคประกอบด้วยคำมากกว่าหนึ่งคำ ประโยคอาจมีเพียงคำเดียวก็ได้ แต่คำเดียวที่ใช้เป็นประโยคต้องเป็นคำกริยาเสมอ ประโยคที่มีคำกริยาเพียงคำเดียว ได้แก่ ประโยคแสดงความรู้สึกหรือแสดงความต้องการ อาจแสดงว่าผู้พูดต้องการอะไรหรือผู้พูดต้องการให้ใครสักคนทำอะไรก็ได้ เช่น

พี่บอกความรู้สึกกับน้องว่า	“กลุ้มใจ”
ลูกบอกแม่ว่า	“หิว”
ครูพูดสั่งนักเรียนว่า	“เงียบ”

โดยมากประโยคไม่ว่ายาวหรือสั้นมักมีส่วนประกอบสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนประกอบที่มีค่านามเป็นหลัก กับส่วนประกอบที่มีคำกริยาเป็นหลัก ส่วนประกอบทั้ง ๒ ส่วนนี้ต้องมีความสัมพันธ์แบบประธาน-ภาคแสดง ส่วนประกอบของประโยคทั้ง ๒ ประเภทนี้ อาจมีคำชนิดต่าง ๆ อยู่ด้วยก็ได้ เช่น

ประโยค *เด็กร้องไห้* มีส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ *เด็ก* (เป็นค่านาม) กับ *ร้องไห้* (เป็นคำกริยา)

ประโยค *เด็กอายุ ๒-๓ ขวบ ที่พลัดหลงกับแม่ร้องไห้หาแม่เสียงดังลั่น* มีส่วนประกอบหลัก ๒ ส่วน คือ *เด็กอายุ ๒-๓ ขวบที่พลัดหลงกับแม่* (เด็ก เป็นคำหลักและเป็นค่านาม) กับ *ร้องไห้หาแม่เสียงดังลั่น* (ร้องไห้ เป็นคำหลักและเป็นคำกริยา)

ประโยค *ต้นชมพูภูคา นั้นมีอยู่ที่จังหวัดน่านที่เดียวในโลก* มีส่วนประกอบหลัก ๒ ส่วน คือ *ต้นชมพูภูคานั้น* (*ต้นชมพูภูคา* เป็นคำหลักและเป็นค่านาม) กับ *มีอยู่ที่จังหวัดน่านที่เดียวในโลก* (*มี* เป็นคำหลักและเป็นคำกริยา)

ข้อความใด ๆ ที่มีคำหลายคำมาเรียงต่อกันคล้ายประโยค แต่หากมีเฉพาะส่วนประกอบที่มีค่านามเป็นหลัก ไม่ปรากฏคำกริยาที่เป็นคำหลักอยู่ด้วย ข้อความนั้นจะไม่จัดเป็นประโยค เช่น

ใบความรู้ “ประโยชน์” (ต่อ)

ความพยายามสร้างสันติภาพแถบตะวันออกเฉียงกลางของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ (ไม่เป็นประโยชน์ เพราะมี แต่ส่วนประกอบที่มีค่านามเป็นหลัก ไม่มีส่วนประกอบที่มีคำกริยาเป็นคำหลัก)

ความพยายามสร้างสันติภาพแถบตะวันออกเฉียงกลางของกลุ่มประเทศมหาอำนาจล้มเหลว ไปอีกครั้งหนึ่งจนได้ (เป็นประโยชน์ เพราะมีส่วนประกอบที่มีคำกริยาเป็นคำหลักอยู่ด้วย คือ ล้มเหลว)

งานประเพณีแห่ผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย (ไม่เป็นประโยชน์เพราะ มีแต่ส่วนประกอบที่มีค่านามเป็นคำหลัก ไม่มีส่วนประกอบที่มีคำกริยาเป็นคำหลัก)

งานประเพณีแห่ผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยเป็นงานที่สนุกสนานมาก (เป็นประโยชน์ เพราะมีส่วนประกอบที่มีคำกริยาเป็นคำหลักอยู่ด้วย คือ เป็น)

จากหนังสือวิวิธภาษา
มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๑๒๖-๑๒๗

ใบงาน “ประโยค”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ว่าเป็นประโยคหรือไม่ และแยกส่วนประกอบของประโยคให้ชัดเจน

ข้อความ	ประโยค		ส่วนประกอบ	
	เป็น	ไม่เป็น	ประธาน	ภาคแสดง
๐. ฝนตกหนักมาก	✓		ฝน	ตกหนักมาก
๑. ราชาธิราชเป็นหนังสือที่มีคุณค่า				
๒. แนวคิดหรือแก่นเรื่องของราชาธิราช				
๓. สมิงพระรามซึ่งเป็นทหารเอกของพระเจ้าราชาธิราช มีฝีมือเก่งกล้ามาก				
๔. ทหารพม่าจับตัวสมิงพระรามอาสาได้				
๕. ข้อคิดจากพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นคติสอนใจ				

ใบความรู้ “การเขียนเค้าโครงโครงการ”

ในการทำโครงการ สิ่งแรกที่ต้องทำคือการเลือกหัวข้อเรื่องที่เราสนใจศึกษา เมื่อศึกษาข้อมูล และเลือกหัวข้อโครงการแล้วจึงเริ่มเขียนเค้าโครงโครงการโดยต้องคำนึงถึงความสะดวก ง่ายที่รัดและเหมาะสมกับลักษณะของโครงการคิดล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร เพื่อให้มีความเข้าใจในการทำงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน ไม่สับสนวุ่นวาย โดยช่วยกันคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะปฏิบัติการสิ่งใดบ้าง กำหนดกิจกรรมโครงการ รวมทั้งระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ตามความจำเป็นที่ช่วยให้โครงการได้รับความสำเร็จ โดยเขียนเป็นโครงร่างหรือเค้าโครงก่อนนำเสนอครูที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบการวางแผนที่ดีจะนำไปสู่การทำโครงการที่ราบรื่นได้ผลงานที่ดีใช้เวลาน้อยมีอุปสรรคน้อยช่วยกำหนดทิศทางงานได้ถูกต้อง

เค้าโครงโครงการ โดยทั่ว ๆ ไป ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- ๑. ชื่อโครงการ** บอกให้ละเอียดว่าทำอะไร กับใคร เพื่ออะไร
- ๒. ชื่อผู้ทำโครงการ** ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการนี้ อาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ แต่ก็ไม่ควรเกินกลุ่มละ ๕ คนต่อ ๑ โครงการ ประมาณ ๓ คนจะเหมาะสมเพราะถ้าคนมากจะเกี่ยงกันทำงานและความรับผิดชอบงานน้อยเกินไป
- ๓. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ** จะเป็นครูหรือผู้ที่แนะนำ กำกับดูแลผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ อาจมากกว่า ๑ คนแต่เป็นผู้ที่มีบทบาทดูแลนักเรียนอย่างจริงจัง
- ๔. หลักการและเหตุผล/แนวคิด/ที่มาและความสำคัญของโครงการ** สภาพปัจจุบันที่เป็นความต้องการ และความคาดหวังที่จะเกิดผล
- ๕. จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า** สิ่งที่ต้องการให้เกิดเมื่อสิ้นสุดโครงการในเชิงปริมาณและคุณภาพ
- ๖. สมมุติฐานของการศึกษาโครงการ** คือ สิ่งที่คาดว่าจะเกิดเมื่อสิ้นสุดโครงการ
- ๗. ขั้นตอนการดำเนินงาน** บอกรายละเอียด การทำงาน เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่
- ๘. แผนการปฏิบัติโครงการ** วัน เวลา ที่เริ่มปฏิบัติงาน ขั้นตอนการดำเนินงานตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ ตั้งแต่เริ่มลงมือทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์
- ๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ** สภาพของผลที่ต้องการให้เกิด ทั้งที่เป็นผลผลิต กระบวนการ และผลกระทบ
- ๑๐. เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม** ชื่อเอกสารข้อมูล ที่นำมาใช้ดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ

ใบความรู้ “การเขียนเค้าโครงโครงการ” (ต่อ)

ขั้นตอนการทำโครงการตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ๕ ขั้นตอน

๑. ตั้งปัญหา	คือ การกำหนดสิ่งที่สงสัยหรืออยากรู้
๒. เก็บรวบรวมข้อมูล	คือ คือการหาข้อมูลจากการอ่าน หรือสอบถามผู้รู้
๓. ตั้งสมมติฐาน	คือ การเดาคำตอบของปัญหาไว้ก่อนทำ
เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน และออกแบบวิธีการ
หาคำตอบ
๔. ทดลอง คือ	คือ การดำเนินการทำโครงการตามแผนที่วางไว้
๕. สรุปผล คือ	คือ การเขียนผลการทดลองว่าเป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้หรือไม่

แบบทดสอบประจำหน่วย
“สรรพปัญญาล้ำฝีมือ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. จุดมุ่งหมายในการแต่งเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา คืออะไรและใช้คำประพันธ์ประเภทใดในการแต่ง

.....
.....
.....

๒. นักเรียนคิดว่าภาษาพูดและภาษาเขียนมีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง และยกตัวอย่างภาษาพูดและภาษาเขียนในความเข้าใจของนักเรียนมาพอสังเขป

.....
.....
.....

๓. คุณธรรมจากการสังเกตพฤติกรรมตัวละครในเรื่องราชาธิราชตอนสมิงพระรามอาสาที่ชัดเจนที่สุดคืออะไร

.....
.....
.....

๔. จากเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา มีข้อคิดใดที่เห็นได้เด่นชัด

.....
.....
.....

๕. นักเรียนสามารถนำแนวคิดจากเรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่าง

.....
.....
.....

โครงการจัดทำสื่อ ๒๕ พรรษา
เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

